

Advies

Bestemmingsplan Landelijk Gebied Woerden

Opdrachtgever: Gemeente Woerden

J. Lanzing, H.J. van Oort en R.M.R. van Oosten

Gemeente Woerden 06.012624

Registratiedatum: 31/12/2006
Behandelend afdeling
Afgehandeld door/op:

Colofon

Hazenberg AMZ Publicaties 2006-05

Titel: *Advies Bestemmingsplan Landelijk Gebied Woerden*

Projectnummer: 1271

Projectcode: w-bes

Auteur: drs. J. Lanzing, drs. H.J. van Oort en drs. R.M.R. van Oosten

Opdrachtgever: Gemeente Woerden

Status rapport: definitieve versie

Autorisatie: drs. J. Lanzing

Datum: 27 juni 2006

ISSN 1872-4736

Hazenberg Archeologie Leiden bv

Middelstegracht 89r

2312 TT LEIDEN

☎ 071 - 5126 216

☎ 071 - 5212 437

🌐 www.hazenbergarcheologie.nl

© Hazenberg Archeologie Leiden bv

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hazenberg Archeologie Leiden bv.

contactgegevens Hazenberg Archeologie Leiden bv

contactpersoon	J. Lanzing
tel.	071 – 5126216 06 – 30081747
adres	Middelstegracht 89r 2312 TT Leiden
e-mail	j.lanzing@hazenbergarcheologie.nl

contactgegevens Woerden

contactpersoon	J. van Leer
tel.	0348 – 428344
adres	Blekerijlaan 14 3440 AA Woerden
e-mail	leer.j@woerden.nl

(handtekening)

autorisatie senior-archeoloog

Inhoudsopgave

1	Opdracht	5
2	Inleiding	5
3	Aspecten ter bepaling van de archeologische verwachtingswaarde	5
3.1	Landschap	6
3.2	Cultuurhistorie	9
3.3	Archeologie	10
4	Conclusies en aanbevelingen	17
	Geraadpleegde bronnen	19
	Literatuur	19
	Bijlage 1	20

Adviesrapport bestemmingsplan Landelijk Gebied Woerden

1. Opdracht

De gemeente Woerden heeft Hazenberg Archeologie in het najaar van 2005 verzocht het voorliggende stuk over de inbedding van Cultuurhistorie en Archeologie in het gemeentelijk bestemmingsplan landelijk gebied te beoordelen en advies te geven over de inhoud.¹ Dit heeft inmiddels geleid tot twee adviezen:

-Het eerste advies is uitgebracht in december 2005.² Dit was vooral gebaseerd op een analyse van de waarde van het Actuele Hoogtebestand Nederland (AHN) voor het bepalen van de archeologische verwachtingswaarden in het onderzoeksgebied.

-Het tweede advies is uitgebracht in februari 2006.³ Bij dit advies is het eerdere onderzoek verder verdiept door extra kaarten te raadplegen en een beperkt bureauonderzoek naar uit Archis bekende archeologische locaties (onderzoeksmeldingen en waarnummers) te verrichten.

De gemeente Woerden heeft gevraagd beide adviezen samen te brengen in één rapport, met duidelijke conclusies. Behalve het samenvoegen van bovengenoemde gegevens, is ten behoeve van dit rapport extra aandacht besteed aan de aan- of afwezigheid van archeologische indicatoren op de onderzoekslocaties uit Archis. Hierbij is tevens een analyse gemaakt van de hoogteligging van archeologische indicatoren op die locaties. Ter controle is tevens gekeken naar vergelijkbare onderzoeksresultaten uit het naburige Leidse Rijn (gemeente Vleuten-De Meern).

Op basis van dit nadere onderzoek zijn de conclusies en aanbevelingen uit de twee eerdere adviezen op sommige punten bijgesteld. Deze adviezen dienen op sommige punten dan ook als 'achterhaald' beschouwd te worden.

2. Inleiding

Om tot een archeologische verwachtingswaarde van het hele buitengebied van Woerden te komen is achtereenvolgens gelet op de drie verschillende aspecten:

- 1) landschap
- 2) cultuurhistorie
- 3) archeologie

De nadruk ligt op de archeologische context. Hiertoe zijn vijf archeologische microregio's binnen het buitengebied van Woerden nader onderzocht. Dit zijn de volgende micro-regio's:

Woerden Barwoutswaarder
Harmelen Haanwijk
Polder Breeveld
Harmelen Harmelerwaard
BRAVO-project

De resultaten van de archeologische onderzoeken uit deze microregio's zijn in formulieren verwerkt (zie Bijlage 1, met bijbehorende tabel).

¹ *Eerste concept van het voorontwerp-bestemmingsplan Landelijk gebied Woerden, Kamerik, Zegveld*, door AMER adviseurs bv uit Amersfoort.

² *Advies Bestemmingsplan Landelijk Gebied Woerden*, d.d. 6-12-2005, opgesteld door J. Lanzing

³ *Advies (vervolg) Bestemmingsplan Landelijk Gebied Woerden*, d.d. 3-2-2006, opgesteld door J. Lanzing

3. Aspecten ter bepaling van de archeologische verwachtingswaarde

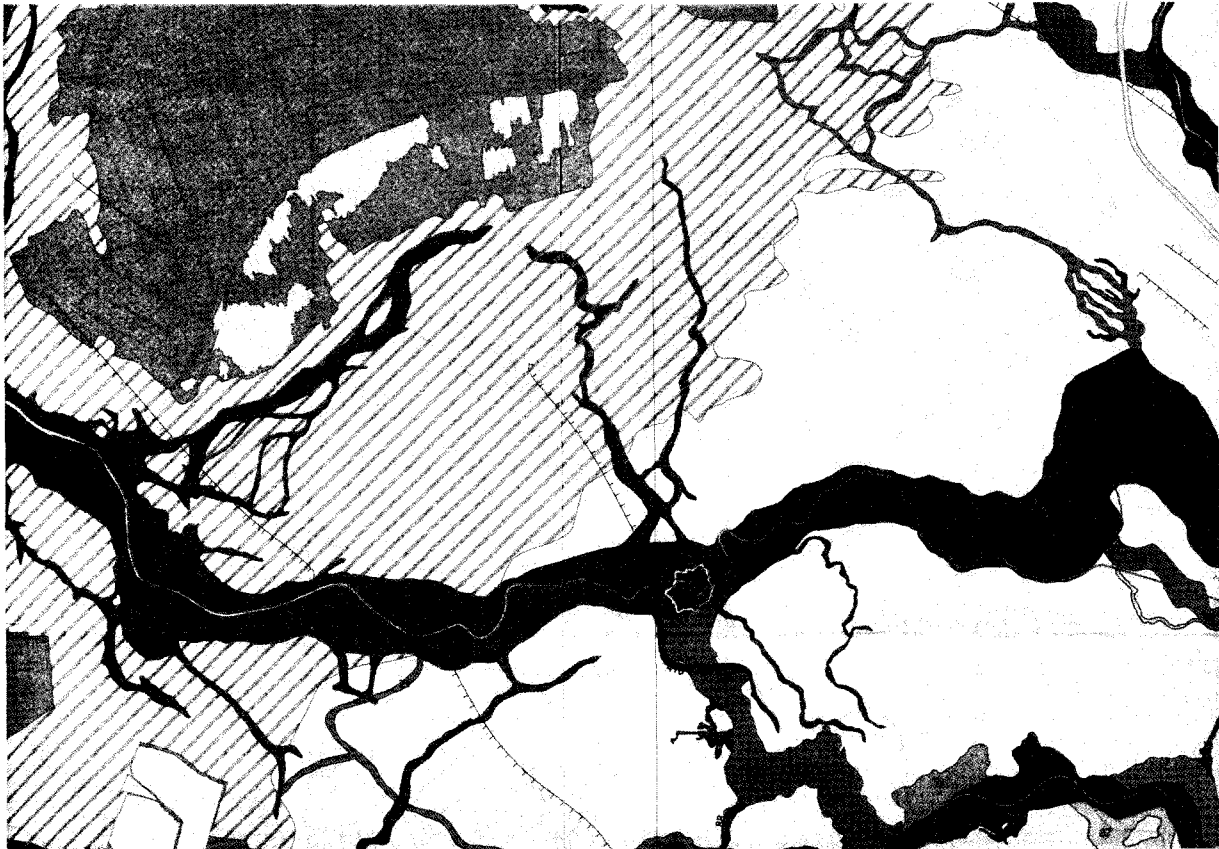
3.1. Landschap

Voor de landschappelijke context zijn twee bronnen gebruikt:

- de geologisch-paleogeografische kaart van Berendsen en Stouthamer⁴
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)

Met behulp van de geologisch-paleografische kaart is het mogelijk dieper gelegen stroomgordels weer te geven, die archeologisch interessante locaties zouden kunnen opleveren (zie afb. 1).

Daarnaast is een analyse gemaakt aan de hand van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN).⁵

Afb. 1: Uitsnede uit de kaart van Berendsen & Stouthamer 2001.

Het buitengebied van Woerden kan verdeeld worden in drie verschillende hoogtezones. Deze zijn aangegeven op afbeelding 2.

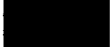

- Hoger gelegen gebieden
<i>Bv. Stroomgordels van de Oude Rijn, de Linschoten, ontginningsassen en crevasseafzettingen</i>	-1.20 m NAP en +1.00 m NAP
- Middelhoog gelegen gebieden
<i>Bv. flanken van stroomgordels en crevasseafzettingen</i>	-1.50 m NAP en -1.20 m NAP
- Lager gelegen gebieden
<i>komgebieden</i>	beneden de -1.50 m NAP

⁴ Berendsen en Stouthamer 2001

⁵ Met dank aan Marieke van Dinter voor haar bijdrage

Legenda

	Hoge verwachtingswaarde		Bebouwing
	Middelhoge verwachtingswaarde		Verstoord (afgegraven/opgehoogd)
	Lage verwachtingswaarde		Gemeentegrens Woerden

Afb. 2: Verwachtingswaarden op basis van hoogteligging (door M. van Dinter, ADC ArcheoProjecten)

Hoger gelegen delen

De brede stroomgordels van de Oude Rijn en de Linschoten vormen de hoogste landschappelijke elementen in het buitengebied van Woerden. Veel archeologische vindplaatsen concentreren zich in deze rood op afbeelding 3 aangegeven gebieden. Op de afbeelding lopen tevens smalle rode banen, veelal vanuit deze stroomgordels, het laaggelegen donkergroene komgebied in. De smalle, min of meer rechte lijnen vertegenwoordigen vaak de middeleeuwse ontginningsassen met een hoge verwachting voor bijvoorbeeld middeleeuwse huisterpen, maar soms zijn het ook meer recentelijk aangelegde (water)wegen of dijken. Rode lijnen met een meer kronkelend verloop zijn veelal crevasseafzettingen, afkomstig van rivierdoorbraken vanuit de Oude Rijn of Linschoten. Ook crevasseafzettingen zijn kansrijk op het aantreffen van archeologische resten.

Binnen het rode gebied zijn witte vlekken te herkennen. Zij vertegenwoordigen in de meeste gevallen de bebouwing in het gebied en hebben steeds een hoogtemaat hoger dan +1.00 m NAP. De locaties die in een streepjespatroon zijn weergegeven vormen voorbeelden van terreinen die grootschalig zijn afgegraven dan wel opgehoogd. Hierbij speelt ook de mate van afgraving van een terrein een rol. Onderzoek in landelijk gebied in Leidsche Rijn heeft namelijk aangetoond, dat als een terrein in het landelijke gebied dieper is verstoord of afgegraven dan 1.00 meter onder het daar bestaande (originele) maaiveld er eigenlijk geen archeologische resten meer verwacht hoeven worden.⁶ Hier bestaan zeker uitzonderingen op, zoals diepe greppels, waterputten, de Romeinse Limesweg of diep liggende schepen.

Middelhoge gelegen delen

Middelhoog gelegen gebieden zijn de flanken van de stroomgordels en crevasseafzettingen of de lagere delen van een huisterp. Ook hier kunnen archeologische resten worden verwacht (zie afb. 3). De gele terreinen kennen hoogtematen tussen -1.50 m NAP en -1.20 m NAP.

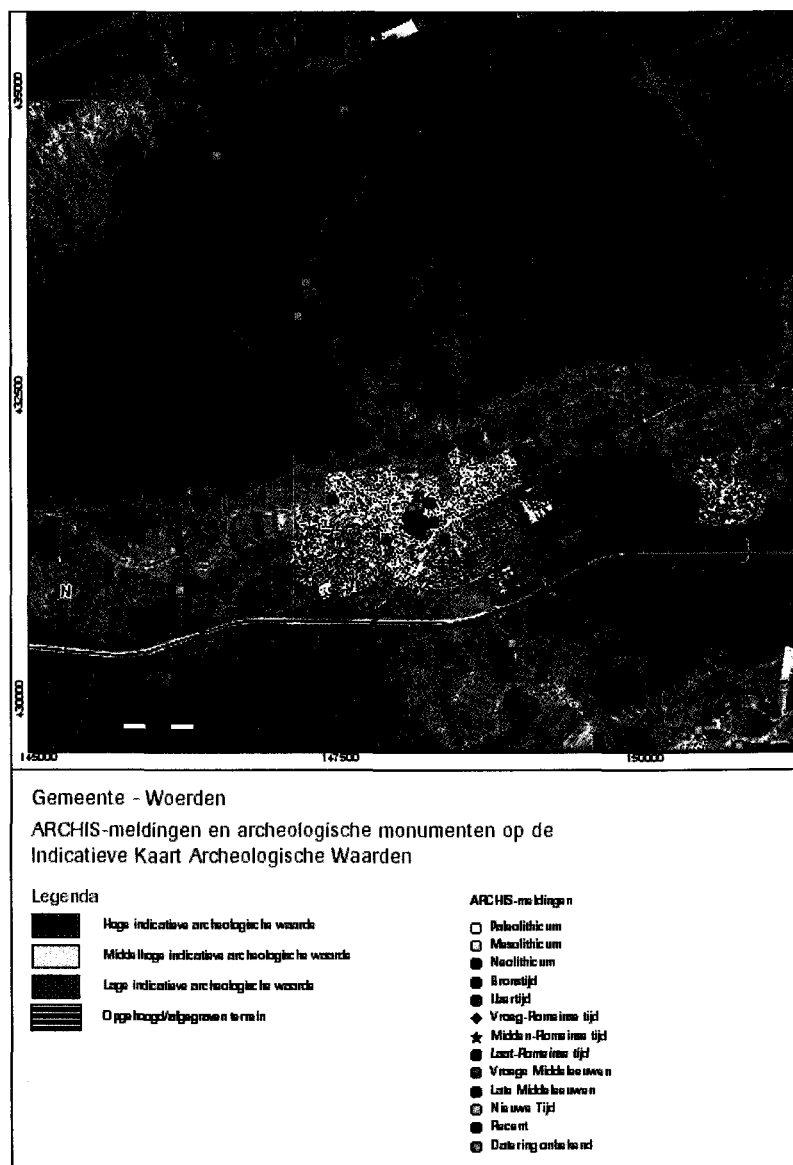
Lager gelegen delen

Een donkergroene kleur is toegekend aan de laag gelegen komgebieden met hoogtematen beneden de -1.50 m NAP. De afbeelding laat zien dat met name de noordelijke helft van het grondgebied van Woerden bestaat uit laaggelegen gebied met een lage archeologische verwachtingswaarde. Als gezegd wordt dit gebied af en toe doorsneden door hoger gelegen elementen zoals een middeleeuwse ontginningslijn, een (water)weg of dijk of crevasseafzettingen. Heel vaak, als smalle zwarte streepjes, zijn in het komgebied tevens de sloten te zien, die samen diverse verkavelingspatronen vormen. Zo is ook de bekende waaiersstructuur rond Zegveld te herkennen. Een rij ARCHIS-meldingen tegen de noordelijke gemeentegrens lijkt op de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen in het komgebied te wijzen (zie afb. 3). Het betreft echter diverse locaties gelegen langs de Meije, die hier de gemeentegrens vormt. Aan dit riviertje en zijn beide oevers is op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) dan ook terecht een hoge verwachtingswaarde toegekend (zie afb. 5).

Doorgaans wordt ervan uitgegaan dat de hoger gelegen gebieden, een hoge archeologische verwachtingswaarde hebben de middelhoog gelegen gebieden een middelhoge archeologische verwachtingswaarde en de lagergelegen gebieden een lage archeologische verwachtingswaarde. Dit vormde ook het uitgangspunt van het eerste uitgebrachte advies in december 2005. Door combinatie van de verschillende bronnen bleek dit uitgangspunt voor het buitengebied van Woerden **niet volledig** betrouwbaar te zijn.

De trefkans op archeologische indicatoren is groot in gebieden met een hoge (-1,20 tot +1,00 m NAP) en middelhoge hoogteligging (-1,50 en -1,20 m NAP). Toch kunnen ook de lager gelegen gebieden archeologische indicatoren opleveren.

⁶ Waldus & van der Velde 2006, 61 en mondelinge mededelingen van M. van Dinter en E. Graafstal

Afb. 3: Archis-meldingen en verwachtingswaarden (door M. van Dinter, ADC ArcheoProjecten)

3.2. Cultuurhistorie

Voor wat betreft de cultuurhistorische context is een combinatie gemaakt van gegevens uit de volgende bronnen:

-Historische kaarten

-de kaart van Joan Blaeu uit 1645

-de kaart van het hoogheemraadschap uit 1670 (David Vingboons: *'t hooghe heymraedtschap vande landen van woerden*)

Op de kaart van het Hoogheemraadschap zijn bijvoorbeeld ontginningsassen uit de Middeleeuwen te zien zijn. Laatstgenoemde kaart is verwerkt tot afbeelding (zie afb. 4). Bestudering van de twee bovengenoemde historische kaarten levert kansrijke locaties op voor met name de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Het betreft middeleeuwse ontginningsassen die op de AHN ook als hoger gelegen lijnen zichtbaar zijn. Langs één van de duidelijkste van die assen bevindt zich de dorpskern van Zegveld, een gebied van hoge archeologische waarde. Langs deze as bevinden zich ook vele interessante boerderijen, die voorlopers kunnen hebben die terug kunnen gaan tot in de Middeleeuwen (zie afb.4).

3.3. Archeologie

Voor wat betreft de archeologische context heeft de studie naar de onderzoeksrapporten van de diverse archeologische bedrijven die van toepassing zijn op het buitengebied van de gemeente Woerden als uitgangspunt gediend. Er is een analyse gemaakt van de aan- of afwezigheid van archeologische indicatoren op de plaatsen waar onderzoek is uitgevoerd. Tevens is de hoogteligging van de aangetroffen archeologische indicatoren bepaald en is gekeken naar de maaiveldhoogtes van de onderzoekslocaties.

De gegevens uit de onderzoeksrapporten zijn getoetst aan de hand van een aantal standaard bronnen:

- a) ARCHIS (onderzoeksmeldingen, onderzoek en – waar nodig – waarnemingen)
- b) Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)
- c) Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)

Naast deze drie bronnen is ook gekeken naar:

- c) de Archeologische Monumentenkaart provincie Utrecht (AMK)
- d) de Archeologische Monumentenkaart gemeente Woerden.
- e) de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS)

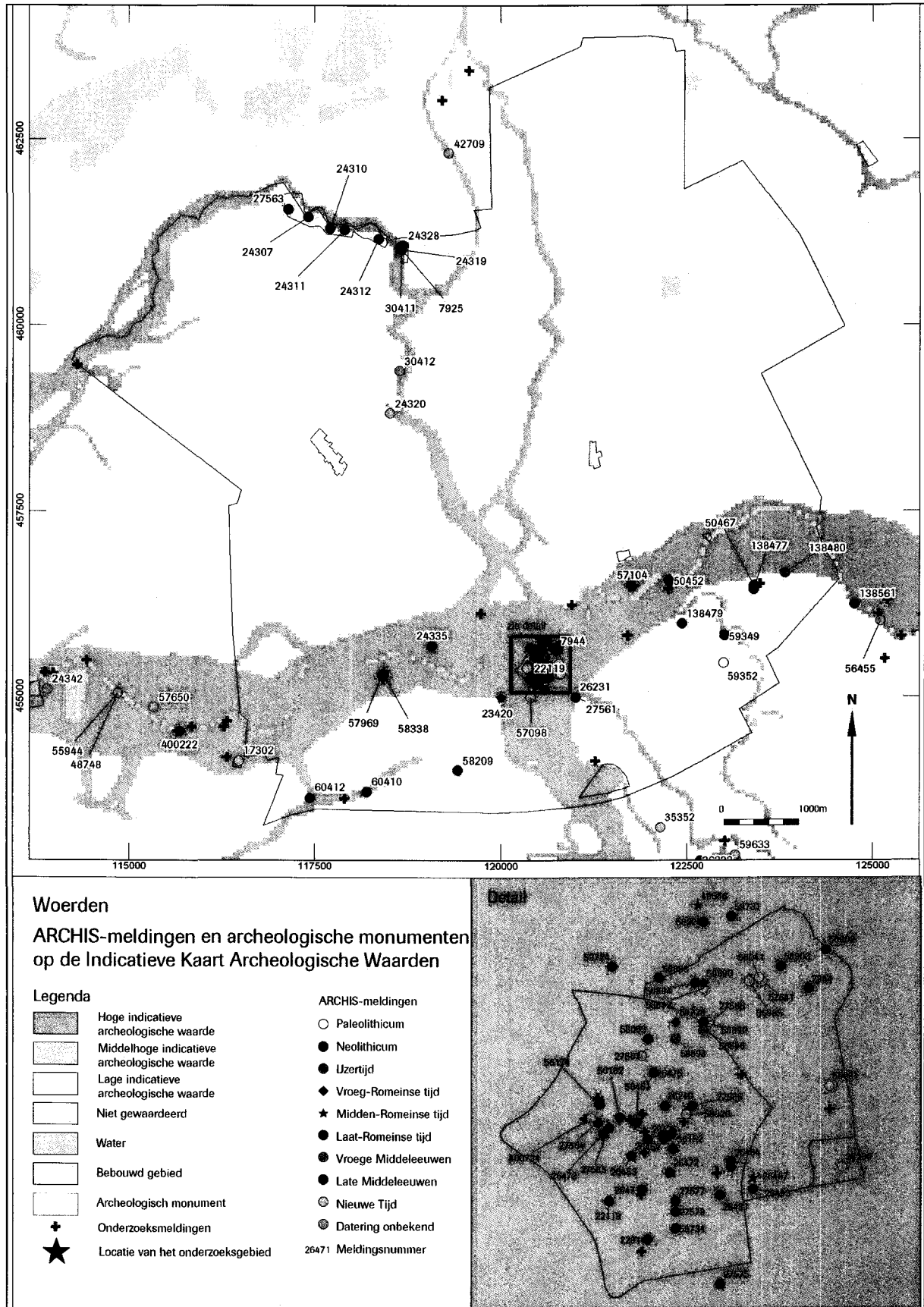
Ad a) Archeologisch onderzoek komt als onderzoeksmelding in ARCHIS te staan; wanneer de verzamelde gegevens verwerkt zijn tot een rapportage, wordt een onderzoek aangemaakt. Als gezegd bestaan de locaties uit onderzoeksmeldingen en waarnemingsnummers, afkomstig uit ARCHIS. Alle onderzoeksmeldingen zijn ondergebracht in formulieren, om een snel overzicht van de belangrijkste kenmerken van die plekken te bieden (zie Bijlage 1, met bijbehorende tabel). Nadere beschrijvingen van waarnemingen zijn terug te vinden in het rapport behorende bij de Archeologische Monumentenkaart Gemeente Woerden.⁷ De verschillende locaties zijn te herkennen aan het meldingsnummer dat zij in ARCHIS hebben gekregen, waarbij is uitgegaan van het nummer van de onderzoeksmelding. Losse waarnemingsnummers die aan onderzoeken gekoppeld konden worden zijn toegevoegd aan de formulieren. In de formulieren is, naast de nummering uit ARCHIS, informatie opgenomen over de naam en ligging van de onderzoekslocaties, de coördinaten, het type onderzoek, de aard en datering van de aangetroffen sporen en/of vondsten en de waardering van het geheel en het bijbehorende selectiebesluit. Later zijn aan de formulieren ook gegevens over spoortypen en de diepteligging van vondsten en sporen, hoogtes op de AHN en de trefkans op de IKAW toegevoegd. Eenmaal is gekozen om een onderzoek als archeologische waarneming te vermelden: het BRAVO-project leverde drie vindplaatsen op; alle vermeld als waarneming.

Ad b) De gegevens van het AHN zijn gebruikt om de maaiveldhoogtes van de onderzoeksgebieden te bepalen en aan de hand daarvan uitspraken te kunnen doen over de diepteligging van de verschillende archeologische indicatoren. Hierbij moet worden opgemerkt dat tijdens dit onderzoek alle indicatoren die van belang worden geacht in de betreffende rapportages zijn meegenomen in de bepaling van de diepteligging van de archeologie (relevante indicatoren). De rapporteurs onderscheiden enerzijds irrelevante lagen (met puin, bouwafval, e.d., kortom materiaal in de bouwvoor en verstoringen) en anderzijds relevante lagen met indicatoren uit een ongestoorde context (nagenoeg altijd onder de bouwvoor).

Dit onderzoek moest het stellen zonder de AHN-gegevens ten oosten van Haanwijk, voor Harmelen en de Harmelerwaard, want de ter beschikking gestelde AHN-kaarten reikten niet zo ver oostwaarts. Uit de onderzoeksrapporten gedestilleerde maaiveldhoogtes maken echter duidelijk dat het onderzoek aldaar heeft plaatsgevonden in een gebied met een relatief hoge ligging (> -30 cm NAP).

Ad c) De IKAW is gebruikt om uitspraken te kunnen doen over de archeologische verwachting (of trefkans) in het buitengebied. Hij is hier gecombineerd met de resultaten van de uitgevoerde onderzoeken (zie afb. 5).

⁷ Hazenberg, de Hingh & van den Ende 2004

Afb. 5: Een combinatie van de IKAW en onderzoekslocaties

Analyse

In totaal zijn 19 onderzoeken meegenomen in de analyse van het buitengebied (zie tabel 1), waarvan 26 vermeldingen in ARCHIS zijn verschenen. Eén project van RAAP is alleen bekend via een rapportage die niet terug te vinden is in ARCHIS (vermeld als onbekend in tabel 2). Totaal zijn er dus 27 vermeldingen bekeken. In bijna alle gevallen betreft het een onderzoeksmelding waarmee een archeologisch project bedoeld wordt. Het BRAVO-project is door RAAP aangemeld als drie afzonderlijke waarnemingen, gebaseerd op de vindplaatsen die ze gedefinieerd hebben. Het project kende oorspronkelijk zes locaties. Op drie ervan zijn geen indicatoren aangetroffen en deze zijn derhalve niet als waarneming opgenomen in het systeem.

Tabel 1

Onderzoeken in Archis	19
Harmelerwaard	6
Polder Breeveld	6
Harmelen Haanwijk	2
Barwoutswaarder	4
BRAVO project	1

Tabel 2

Vermeldingen in Archis	26
Onderzoeksmeldingen	20
Waarnemingen	3
Niet vermeld	3
Onbekend in Archis	1
Totaal vermeldingen	27

Het archeologisch onderzoek buiten de stadsgrenzen richt zich men name op de Romeinse tijd. Van de zevenentwintig mogelijke complextypen zijn er elf in de Romeinse tijd te plaatsen, waarbij het onderzoek naar de Limesweg zeven keer uitgevoerd is. Daarnaast is twee keer sprake van een combinatie van een Romeins complex met een complex uit andere perioden: IJzertijd en Middeleeuwen/Nieuwe Tijd. Slechts in twee gevallen is een complex te plaatsen in de Middeleeuwen (een ervan is een huisterp).

Tabel 3

Complextype	27
Pre-Romeins	geen
Romeinse weg	7
Romeins overig	4
Post-Romeins	2
Combinatie	2
Geen	12

Tabel 4

Vermeldingen/indicatoren	27
met indicatoren	15
zonder indicatoren	12

Naast het bepalen van het complextype vormen de gezamenlijke archeologische indicatoren (sporen/structuren/vondsten) een belangrijke factor voor het bepalen van de waarde van een gebied of terrein. In bijna 56% van de gevallen zijn bij onderzoek relevante indicatoren aangetroffen (tabel 4).

Microregio's

De bekende onderzoekslocaties maken als gezegd deel uit van vijf clusters, oftewel microregio's, waar het onderzoek zich heeft geconcentreerd. Op basis van de uitkomsten van de onderzoeken op deze locaties kunnen algemene uitspraken gedaan worden over de archeologie in het buitengebied van Woerden. Een viertal microregio's is gesitueerd op of nabij de stroomgordel van de Oude Rijn (zie afb. 6):

- 1) Harmelerwaard, ten oosten van Harmelen
- 2) Polder Breeveld, ten oosten van het stadscentrum
- 3) Haanwijk, ten westen van Harmelen
- 4) Barwoutswaarder, ten westen van Woerden

Alleen de microregio die onderzocht is in het BRAVO-project, is niet op of nabij een stroomgordel van de Oude Rijn gelegen.

- 5) BRAVO-project

Het BRAVO-project bestrijkt een groot gebied tussen de A12 en de woonkernen van Woerden en Harmelen en daarmee ook een aantal historisch-geografische microregio's (o.a. zuidkant Barwoutswaarder, Kromwijk, Haanwijk en Bijleveld). De relatief grote afstand van de Oude Rijn stroomgordel (in aanzienlijk lager gelegen gebied) maakt dit project sowieso tot een buitenbeentje in het onderzoek.

Archeologisch onderzoek heeft in verreweg de meeste gevallen plaatsgevonden in een zone met een (overwegend) hoge trefkans: vierentwintig (89%). In een zone met een (overwegend) lage trefkans is twee keer onderzoek verricht, een maal in een gebied waar de hoge en lage trefkans elkaar in evenwicht hielden (tabel 5).

Tabel 5

IKAW	27	
overwegend hoog	24	
met indicatoren		15
zonder indicatoren		9
overwegend laag	2	
met indicatoren		1
zonder indicatoren		1
combinatie hoog/laag	1	
met indicatoren		-
zonder indicatoren		1

Trefkans

Een overwegend hoge trefkans op basis van de IKAW of de hoogtelijnenkaart betekent niet automatisch dat men ook archeologische indicatoren aantreft; in ruim één op de drie onderzoeken is dat namelijk niet het geval (37,5%). Anderzijds is in een regio met een overwegend lage verwachting niet uit te sluiten dat er iets gevonden wordt (tabel 6). Sterker nog: het onderzoek in de polder Breeveld ten behoeve van de spoorverdubbeling bij Harmelen leverde een grote hoeveelheid zogeheten wegindicatoren op. Dit onderzoek uit 1999 heeft aangetoond dat de Limesweg hier vermoedelijk een kilometer zuidelijker liep van de toenmalige Rijn; op de uiterste grens van oever- en komafzetting.

Desondanks heeft onderzoek in de Polder Breeveld niet in alle gevallen archeologische resten opgeleverd (verdeling met/zonder indicatoren precies 50%). Het gebied met de meeste archeologische potentie lijkt de Harmelerwaard te zijn; in alle zes onderzoeken zijn indicatoren aangetroffen. Barwoutswaarder is met name rijk aan archeologische sporen direct ten zuiden van de Oude Rijn; terwijl in het zuiden van de polder richting A12 naast de trefkans ook de hoogteligging

afneemt. Wel zijn op de crevasse-afzetting van de Waarderstroomrug langs de A12 vindplaatsen bekend.

De omgeving van Haanwijk geeft een negatief archeologisch resultaat. Van de vijf locaties die onderzocht zijn is slechts bij een ervan iets aangetroffen; een aanwijzing voor de Limesweg.

Maaiveldhoogtes onderzoekslocaties

Kijkend naar de maaiveldhoogtes van de onderzoekslocaties valt op dat ze zich alle bevinden op plekken met hoge verwachting volgens de AHN analyse uit de eerste adviesfase (hoger dan –120 m NAP) en veelal op plaatsen met een hoge verwachtingswaarde op de IKAW. De meeste onderzoekslocaties bevinden zich op de stroomgordel van de Oude Rijn, maar er zijn er als gezegd in het kader van het BRAVO-project ook op de crevasse-afzetting van de Waarderstroomrug aangetroffen, daar waar het maaiveld zich op een hoogte van –80 tot –110 cm NAP bevindt. Ook in de Polder Breeveld zijn op de overgang van de oeverafzettingen naar het komgebied archeologische indicatoren aangetroffen.

Tabel 6

Gegevens per gebied/project	27
Harmelerwaard	6
met indicatoren	6
zonder indicatoren	-
Polder Breeveld	6
met indicatoren	3
zonder indicatoren	3
Harmelen Haanwijk	5
met indicatoren	1
zonder indicatoren	4
Barwoutswaarder	4
met indicatoren	3
zonder indicatoren	1
BRAVO project	6
met indicatoren	3
zonder indicatoren	3

Diepteligging archeologische indicatoren

De gegevens over de diepte van de archeologische indicatoren ten opzichte van het lokale maaiveld leveren net als de actuele hoogtegegevens belangrijke informatie op. Nemen we als grenswaarde voor de indicatoren een diepte van 30 cm onder maaiveld (wat tamelijk dicht onder de oppervlakte is), dan wordt in zeven van de zestien keer al relevante archeologische informatie binnen deze waarde aangetroffen (ca. 44%). Hierbij moet opgemerkt worden dat vanaf deze grenswaarde het archeologische materiaal (tot een bepaalde diepte) alleen nog maar toeneemt.

Als we de grenswaarde opschuiven naar 50 cm onder maaiveld, dan is de tendens van relatief ondiep te vinden indicatoren doorgezet: ruim 81% van de indicatoren wordt al aangetroffen op minder dan een halve meter onder maaiveld.

Tabel 7

Diepte indicatoren -mv	27	
niet van toepassing	11	
indicatoren	16	
< 30 cm		7
> 30 cm		9
< 50 cm		13
> 50 cm		3
< 70 cm		15
> 70 cm		1

Dieptebereik archeologische resten

De tijdens de eerste adviesfase gedane veronderstelling, dat op plekken waar dieper dan 1.00 meter onder het oorspronkelijke maaiveld verstoord of vergraven is (bijna) geen archeologische resten meer verwacht hoeven te worden, is nader onderzocht in Woerden en vergeleken met onderzoeksresultaten uit het naburige Leidse Rijn.

In het buitengebied van Woerden blijkt bovenstaande veronderstelling niet overal op te gaan. Met name resten van de Romeinse weg reiken vaak veel dieper dan 1.00 m onder maaiveld, maar dat werd reeds verwacht. Zo is in de Harmelerwaard een diepte van 2.80 m –mv vastgesteld, reikte de Romeinse weg ter plaatse van Haanwijk ook nog tot 1.40 m –mv en bereikten de resten in de Polder Breeveld een diepte van 1.25 m –mv. Alle vijf de onderzoekslocaties uit tabel 8 waar sporen tot beneden 1.25 m –mv reiken hebben dan ook betrekking op onderzoeken aan de Romeinse weg. Ook nederzettingssporen en greppels blijken in sommige gevallen ook nog onder 1.00 m –mv aanwezig te zijn. Voorbeelden hiervan zijn sporen uit de Romeinse tijd, Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd uit de Polder Breeveld en resten van een huisterp uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd op de Waarderstroomburg uit het BRAVO-project. Genoemde resten bereiken een diepte van 1.20 tot 1.25 m –mv. Zoals tabel 8 ook aangeeft zit op die diepte een duidelijk omslagpunt.

Uit Leidse Rijn zijn recentelijk ook nieuwe, relevante onderzoeksresultaten bekend geworden.⁸ Een voor dit gebied uitgevoerde AHN-analyse laat duidelijk zien dat ook op afgevlakte terreinen kans op het aantreffen van archeologische vindplaatsen blijft bestaan. Van de 87 in het gekozen onderzoeksgebied gelocaliseerde vindplaatsen bevinden er zich 11 op ondiep en diep afgevlakte terreinen (zie afb. 7). Zoals te verwachten bleken bij vindplaatsen op diep afgegraven terreinen, dat wil zeggen 60 cm bovenop de bestaande bouwvoor, slechts diep ingegraven sporen als greppels bewaard te zijn. In geval van minder diepe afvletting, hooguit 30 cm op de bestaande bouwvoor, zijn ook grondsporen als gebouwstructuren nog aanwezig.

Tabel 8

Dieptebereik indicatoren -mv	27	
niet van toepassing	11	
indicatoren	16	
< 80 cm		4
> 80 cm		12
< 100 cm		5
> 100 cm		11
< 125 cm		11
> 125 cm		5

⁸ Waldus & van der Velde 2006

Afb. 7: Afgevette percelen volgens het AHN-beeld en archeologische vindplaatsen, in het gebied Vleuten-Harmelen. Uit Waldus & van der Velde 2006 (afb.38).

4. Conclusies en aanbevelingen

In onderstaande worden conclusies getrokken uit de gedurende de verschillende fasen van onderzoek verzamelde informatie, gecombineerd met een advies ten behoeve van het gemeentelijk bestemmingsplan landelijk gebied.

Het Actuele Hoogtebestand Nederland en andere kaarten

-Archeologische verwachtingswaarden die *alleen* gebaseerd zijn op hoogtematen blijken voor het buitengebied van Woerden geen betrouwbaar uitgangspunt te vormen.

- Een hoogtelijnenkaart als het Actuele Hoogtebestand Nederland kan een goed instrument vormen om archeologische verwachtingswaarden in het buitengebied van Woerden te bepalen, als hij wordt gebruikt in combinatie met historische kaarten en bodemkaarten. Indien diverse 'kaartlagen' met verschillende informatie over elkaar heen worden gelegd, kan direct een redelijk gedetailleerd beeld van iedere gewenste plek worden verkregen.

Bij het samenstellen van de IKAW speelden de genoemde kaarten eveneens een belangrijke rol, maar deze voegt extra archeologische informatie aan het geheel toe. De combinatie van alle kaarten levert een beeld op van zowel de mogelijkheden die het landschap in de loop der tijd bood (stroomgordels en crevasseafzettingen), als van fenomenen uit een jonger verleden (ontginningsassen en (water)wegen). Zowel de natuurlijke fenomenen als de kunstmatig aangelegde elementen zijn op een kaart met de huidige maaiveldhoogtes als het AHN duidelijk als verhogingen in het landschap te lokaliseren. Het onderhavige onderzoek geeft aan dat in feite alles wat boven de hoogte van -1.50m NAP uitsteekt kansrijk is op het aantreffen van archeologische resten (zie onder).

- Een vergelijking in de Leidse Rijn van onderzoeksresultaten van oud, inventariserend veldonderzoek (veldkartering met controleboringen) met de eerdergenoemde AHN-analyse, laat zien dat bij gebruik van een AHN-analyse als voorspeller van archeologische waarden ook een vorm van veldcontrole noodzakelijk blijft. Diverse, weinig verstoorde terreinen komen niet uit de AHN-analyse naar voren, maar zijn potentieel kansrijk op het aantreffen van archeologische resten.⁹

Verwachtingswaarden en trefkans

-De trefkans op archeologische indicatoren is groot in gebieden met een hoge ($-1,20$ tot $+1,00$ m NAP) en middelhoge hoogteligging ($-1,50$ en $-1,20$ m NAP). Toch kunnen ook de lager gelegen gebieden archeologische indicatoren opleveren.

- Het onderzoek naar de bekende onderzoekslocaties geeft aan dat een hoge trefkans op basis van de hoogtelijnenkaart of de IKAW niet automatisch betekent dat men ook archeologische indicatoren aantreft. Tevens blijkt dat in een regio met een overwegend lage verwachting de aanwezigheid van archeologische resten niet uit te sluiten valt (bijvoorbeeld de vermoedelijke ligging van de Limesweg in de polder Breeveld op de uiterste grens van oever- en komafzetting).

Uit het onderzoek blijkt echter ook dat archeologische resten altijd te verwachten zijn in zowel gebieden met een hoge verwachtingswaarde als die met een middelhoge score op basis van hun hoogteligging. Gebieden met een hoge verwachtingswaarde als de stroomgordels van de Oude Rijn en Linschoten zijn derhalve archeologisch net zo belangrijk als de flanken van stroomgordels, crevasseafzettingen en bijvoorbeeld huisterpen, die een middelhoge verwachtingswaarde kennen.

De term 'middelhoog' moet eigenlijk verdwijnen en het bewuste gebied moet worden toegevoegd aan gebied met hoge archeologische verwachtingswaarde, waaraan dan tevens dezelfde onderzoeksverplichting kan worden toegekend. Oftewel: alle land tussen -1.50 m en -1.20 m NAP moet worden toegevoegd aan alles wat hoger ligt dan -1.20 m NAP.

⁹ Waldus & van der Velde 2006, figuur 39

Dieptebereik archeologische indicatoren

-De dieptegrens van verstoorde grond voor het buitengebied van Woerden kan gesteld worden op 1.25 m –mv, rekening houdend met bijzondere, diep ingegraven fenomenen.

- De tijdens voor het landelijke gebied in Leidsche Rijn gedane constatering, dat op plekken waar dieper dan 1.00 meter onder het oorspronkelijke maaiveld verstoord of vergraven is eigenlijk geen archeologische waarden verwacht hoeven worden, is gecontroleerd voor het buitengebied van Woerden. Een dergelijke richtlijn zou een handig instrument kunnen vormen binnen een selectieprocedure. Onderzoek naar de dieptes van archeologische indicatoren in de vorm van vondsten en sporen geeft inmiddels aan dat de gestelde meter in veel gevallen niet volstaat. Niet alleen de tot zeer grote diepte reikende sporen van de Romeinse weg, maar ook resten van nederzettingssporen en greppels zijn vaak aanwezig tot een diepte van 1.20 tot 1.25 m –mv. Op basis van de nu bekende gegevens zou de dieptegrens van verstoorde grond voor het buitengebied van Woerden gesteld kunnen worden op 1.25 m –mv, waarbij wel altijd met uitzonderlijk diep ingegraven fenomenen als de Romeinse Limesweg rekening moet worden gehouden.

- Om uitspraken voor individuele percelen te kunnen doen kan nader worden ingezoomd op de AHN-kaart. Bij onzekerheid over de mogelijke aanwezigheid van archeologische resten zou een veldcontrole kunnen plaatsvinden; bijvoorbeeld in de vorm van een terreininspectie en indien nodig enkele controlerende boringen.

Diepteligging archeologische indicatoren

-Archeologische indicatoren kunnen vanaf 30 cm beneden maaiveld aangetroffen worden.

In het eerste advies in december 2005 is uitgegaan dat pas vanaf 50 cm beneden maaiveld de archeologische trefkans hoog was. Dit advies is niet langer houdbaar. Het onderzoek naar de diepte waarop archeologische indicatoren voorkomen ten opzichte van het maaiveld geeft aan dat de recente bouwvoor vaak slechts 0.30 m diep is, wat betekent dat archeologische sporen en vondsten al vanaf dat niveau verwacht kunnen worden. Nog dichterbij het oppervlak aangetroffen vondsten zijn wel afkomstig uit de bouwvoor en bevinden zich derhalve niet meer in hun archeologische context. Het advies luidt dan ook de gestelde dieptemaat van 0.5 m te veranderen in 0.3 m –mv.

Archeologisch onderzoek ten opzichte van de omvang van een bodemingreep

-Vanuit archeologisch perspectief zou een onderzoeksverplichting bij gebieden met een hoge en middelhoge verplichting ook bij bodemingrepen kleiner dan 100m² moeten gelden.

Voor gebieden met hoge verwachtingswaarde geldt in het voorliggende stuk een onderzoeksverplichting bij bodemingrepen groter dan 100 m². Vanuit archeologisch perspectief zou dit oppervlak kleiner moeten worden gemaakt, aangezien (delen van) archeologisch waardevolle elementen kleiner en toch archeologisch waardevol kunnen zijn. Als het uitbreiden van de onderzoeksverplichting in de praktijk onmogelijk blijkt te zijn, zou kunnen worden overwogen toch uit te gaan van 100 m², maar dan gekoppeld aan van tevoren vast te stellen uitzonderingen op vrijstelling in de vorm van zeer belangrijke archeologische fenomenen. Voor gebieden waar vooralsnog een middelhoge verwachtingswaarde is toegekend zouden dezelfde verplichtingen moeten gelden. In het voorliggende stuk wordt voor deze gebieden namelijk slechts archeologische begeleiding door een amateurarcheoloog voorgeschreven.

Geraadpleegde bronnen

Archis

Actuele Hoogtebestand Nederland (AHN)

Archeologische Monumenten Kaart (AMK)

Archeologische Monumentenkaart Gemeente Woerden

Geologisch-paleogeografische kaart van Berendsen & Stouthamer

Historische Kaarten

Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)

Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS)

Literatuur

Berendsen, J.A. & E. Stouthamer 2001: *Palaeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands* (Assen).

Boer, A. de, E.P. Graafstal & H. Wynia 2006: Studiegebied 2: Het stroomgebied van de Oude Rijn ten westen van Utrecht, in W.B. Waldus & H.M. van der Velde, *Archeologie in vogelvlucht*.

Toepassingsmogelijkheden van het AHN in de archeologie. Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies 6 (Amsterdam).

Blom, E., 2005, *Archeologisch onderzoek naar een Romeinse vindplaats in Woerden*

Barwoutswaarder-West. ADC-rapport 318 (Amersfoort).

Borsboom, A.J., 2005, *Plangebied Geestdorp, Gemeente Woerden. Een archeologische begeleiding*. RAAP-notitie 1176 (Amsterdam).

Gerritsen, S., 2004, *Inventariserend veldonderzoek aan de Heldamweg, gemeente Woerden*. Hollandia 49 (Zaandijk).

Haarhuis, H.F.A. & E.P. Graafstal, 1993, *Vleuten-Harmelen: een archeologische kartering, inventarisatie en waardering*. RAAP-rapport 80 (Amsterdam).

Hazenberg, T., A. de Hingh & H. van den Ende 2004: *Archeologische Monumentenkaart Gemeente Woerden* (Leiden).

Jager, D.H. de & B. Jansen, 2001, *Herinrichtingsgebied Harmelerwaard, Gemeente Woerden. Een aanvullende archeologische inventarisatie en kartering Romeinse Weg*. RAAP-rapport 676 (Amsterdam).

Jansen, B., *Plangebied Dorpeldijk/Heldamweg, Gemeente Woerden, een inventariserend archeologisch onderzoek*. RAAP-notitie 674 (Amsterdam).

Jansen, B., 2001, *Nieuwbouwlocaties, bedrijventerrein en rotonde in de polder Breeveld, gemeente Woerden. Een aanvullende archeologische inventarisatie*. RAAP-rapport 706 (Amsterdam).

Kort de, J.W., 2004, *Plangebied Plusstrook A12 Woerden-Gouwe, gemeente Woerden; een inventariserend archeologisch onderzoek*. RAAP-notitie 808 (Amsterdam).

Lanzing, J.J., 2002, *Woerden-Harmelerwaard, vervolg AAO*. ADC Rapport 136 (Bunschoten-Spakenburg).

Muller, A., 2002, *Plangebied Barwoutswaarder-West, gemeente Woerden; een inventariserend archeologisch onderzoek*. RAAP-notitie 105 (Amsterdam).

Muller, A., 2004, *Plangebied Geestdorp, gemeente Woerden; archeologische vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek*. RAAP-notitie 913 (Amsterdam).

Nijdam, L.C. & S. van der Staak-Stijnman, *Verkennd archeologisch onderzoek Frederik Hendriklaan 18a te Woerden*. Archeomedia-rapport A04-360-Z (Nieuwerkerk a/d IJssel).

Raemaekers, D.C.M., 1999, *Locatie Brug Haanwijk, gemeente Harmelen; een aanvullende archeologische inventarisatie (AAI)*. RAAP-briefrapport verslagnummer 1999-1174/MW (Amsterdam).

Schiltmans, D.E.A. & D. Bekius, 2005, *A12 BRAVO projecten 3, 6a, 6b en 8, gemeenten Woerden en Bodegraven. Een cultuurhistorisch onderzoek*. RAAP-rapport 1178 (Amsterdam).

Schute, I.A., 1999, *Woningbouwlocaties Spruit en Bosch, De Tuinderij, De Gemeentetuin en Hofwijk-West, gemeente Harmelen*. RAAP-rapport 436 (Amsterdam).

Tol, A.J. & B. Jansen, 2003, *Onderzoeksgebied Groepenbrug en rotonde, polder Breeveld, gemeente Woerden een inventariserend archeologisch onderzoek*. RAAP-rapport 894 (Amsterdam).

Vos, W.K., 2000, *Archeologisch onderzoek in de polder Breeveld langs de spoorlijn Woerden-Harmelen*. ADC-Rapport 33 (Bunschoten-Spakenburg).

Vos, W.K., 2001, *Woerden-Harmelerwaard*. ADC-Rapport 91 (Bunschoten-Spakenburg).

Waldus, W.B. & H.M. van der Velde, 2006, *Archeologie in vogelvlucht. Toepassingsmogelijkheden van het AHN in de archeologie*. Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies 6 (Amsterdam).

Bijlage 1: beschrijving onderzoekslocaties**Gemeente Woerden – Harmelen Harmelerwaard**

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	15637	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	13199	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	120335, 403779	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelen	
Toponiem	Harmelerwaard/Dorpeldijk	
Centrum Coördinaten (X/Y)	127170	456770
Kaartblad	31G	
Complextype	-	
Type Onderzoek	Veldkartering (15 boringen, maximaal 2m diep)	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Grondwerkzaamheden	
Datum onderzoek	1993	

Bevindingen

De boringen zijn deels gezet op het monumentterrein van hoge archeologische waarde 31G-041 (Rijneveld). Uit het onderzoek komt naar voren dat er t.h.v. vindplaats 35 veel archeologische indicatoren zijn aangetroffen. Op het monument zelf zijn drie boringen gezet, die overigens geen indicatoren hebben opgeleverd.

RAAP catalogusnummer 1, Objectnummers VLUT 34, 35, 36

Het aangrenzende perceel aan de oostzijde is afgevlut.

NAP hoogte terrein +60 cm

Datering

Romeinse tijd (mogelijk Late IJzertijd)

Selectieadvies

Voorstel tot attentiegebied en geen bodemverstorende activiteiten uit te voeren dieper dan 50 cm.

Literatuur

Haarhuis, H.F.A. & E.P. Graafstal, 1993, *Vleuten-Harmelen: een archeologische kartering, inventarisatie en waardering*. RAAP-rapport 80 (Amsterdam).

Diepte grondsporen/vondsten	Tussen 20 en 70 cm -Mv
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Aardwerkfragmenten (handgevormd)
AHN	Geen gegevens
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	11402	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	13198	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelen	
Toponiem	Harmelerwaard	
Centrum Coördinaten (X/Y)	127500	456000
Kaartblad	31G	
Complextipe	Romeinse weg	
Type Onderzoek	Booronderzoek (ca 300, tot 2m diep), 3 raaien om weg te localiseren zuidkant plangebied	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Herinrichting gebied tbv glastuinbouw	
Datum onderzoek	December 2000-januari 2001	

Bevindingen

Het onderzoek naar de Romeinse weg is uitgevoerd tussen de Heycop (gemeentegrens Woerden-Utrecht) en de Sportlaan en deels ten zuiden van de Leidsche Rijn. Er is geboord naar de weg tot 120 cm onder maaiveld. Het pakket oeverafzettingen varieert van 50-150 cm, dan is er een laklaag met komafzettingen eronder bestaande uit zwarte humeuze klei en/of kleilig veen. In het plangebied bestaat de ondergrond uit bedding-, oever- en geulafzettingen. Zowel de Heycop-geul als de Leidsche Rijn blijken ingegraven in natuurlijke restgeulen.

Er is een belangrijk deel van de Romeinse weg (ca 400 m) in kaart gebracht. Een raai leverde zeven boringen met indicatoren voor de weg op. De indruk bestaat dat een boring met grind met daarop puin duidt op een talud van de Romeinse weg. De Leidsche Rijn is ouder dan verwacht en bepalend voor de loop van de weg. Die maakt een scherpe knik in zuidelijke richting. Helaas lijkt de weg ten westen van de Heldamweg niet langer door te lopen, waarschijnlijk ligt hij deels onder het huidige wegdek in de Harmelerwaard en is hij deels vergraven bij de opeenvolgende verbreding van de Leidsche Rijn.

Binnen het onderzoeksgebied valt monument 15934 (31G-041, Rijnveld), maar desondanks heeft de boring daar geen archeologische indicatoren opgeleverd.

Het onderzoek heeft verder geen nieuwe archeologische vindplaatsen opgeleverd. Er is her en der wel recent huisvuilstort aangetroffen, geen aanwijzingen voor een grotere vindplaats.

Datering

Romeinse tijd

Selectieadvies

Waarschijnlijk kan de weg pas weer ten westen van Harmelen teruggevonden worden.

Literatuur

Jager, D.H. de & B. Jansen, 2001, *Herinrichtingsgebied Harmelerwaard, Gemeente Woerden. Een aanvullende archeologische inventarisatie en kartering Romeinse Weg*. RAAP-rapport 676 (Amsterdam).

Diepte grondsporen/vondsten	Onverstoord varieert +20 cm NAP tot -50 cm NAP, oeverafzettingen 0 cm tot -100 cm NAP Raai A Talud tussen 40 en 100 cm onder mv en Raai B 1 ^e grindniveau 40-80 -mv, 2 ^e grindniveau 95-105 cm -mv diepe houten palen op 120 en 280 -mv
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Grind, puin (talud)
AHN	Geen gegevens
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	3377	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	3578	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	50475	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelen	
Toponiem	Harmelerwaard/Dorpeldijk	
Centrum Coördinaten (X/Y)	127170	456770
Kaartblad	31G	
Complextype	(inheems) Romeinse nederzetting	
Type Onderzoek	Proefsleuven (2 stuks: ca 70x3 m en 40x5)	
Uitvoerder	ADC ArcheoProjecten	
Aanleiding	Bouw kassen	
Datum onderzoek	7-11 mei 2001	

Bevindingen

Uit de proefsleuven kon worden opgemaakt dat op dit terrein een kleine landelijke inheems-Romeinse nederzetting gesitueerd was (uniek voor de regio).

Het materiaal bestond uit een groot aantal scherven handgevormd aardewerk (71 stuks) en beduidend minder ruwwandig gedraaid aardewerk.

Vrij onregelmatige terreinhoogte (veel reliëf); het onderzoeksgebied was gedeeltelijk afgevlod (oostelijke deel perceelsgrens). Hoogste delen ca 70 cm +NAP, laagste punt 35 cm +NAP. Het afgevlode deel in het oosten ligt tov hoogste deel ca 60 cm lager.

Datering

Late IJzertijd-Romeinse Tijd

Selectieadvies

Het verdient aanbeveling dit terrein te behouden voor toekomstig onderzoek. De maaiveldhoogte van 40 cm +NAP moet dan gehandhaafd blijven. Mocht de vindplaats niet te behouden zijn, dan is vervolgonderzoek in de vorm van een definitieve archeologische opgraving noodzakelijk.

Literatuur

Vos, W.K., 2001, *Woerden-Harmelerwaard*. ADC-Rapport 91 (Bunschoten-Spakenburg).

Diepte grondsporen/vondsten	Vlakaanleg op 10 cm +NAP (=niveau grondsporen). Greppels vaak ondiep (ca 15 cm een maal 40 cm
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Grondsporen: paalgaten en -kuilen, langerekte kuilen en greppelsysteem. Bovenkant kuilen verstoord.
AHN	Geen gegevens van AHN, maaiveld ca. 40 +NAP
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	2496	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	3731	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelen	
Toponiem	Harmelerwaard/Dorpeldijk	
Centrum Coördinaten (X/Y)	127170	456770
Kaartblad	31G	
Complextyp	Erf/huisplaats	
Type Onderzoek	Archeologische opgraving	
Uitvoerder	ADC ArcheoProjecten	
Aanleiding	Bouwwerkzaamheden	
Datum onderzoek	15-19 november 2001	

Bevindingen

Zwervend erf, bewoond in de 1e helft van de 1e eeuw na Chr. door inheemse boeren.

Datering

IJzertijd-Vroeg Romeinse Tijd

Literatuur

Lanzing, J.J., 2002, *Woerden-Harmelerwaard, vervolg AAO*. ADC Rapport136 (Bunschoten-Spakenburg).

Diepte grondsporen/vondsten	Maximaal 120 cm –mv; ondiepe vlakaanleg, sporen en structuren bevinden zich tamelijk dicht onder het maaiveld.
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Woonstalhuis, spiekers, perceelsgreppels, hooiberg; verstoring door grootschalige afkleiing percelen in gebied.
AHN	Geen gegevens
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	8771	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	4540	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelerwaard	
Toponiem	Dorpeldijk/Heldamweg	
Centrum Coördinaten (X/Y)	127769	456195
Kaartblad	31G	
Complextype	Romeinse weg	
Type Onderzoek	Booronderzoek (29 boringen, max 4m diep)	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Herlokalisering aantal tuinbouwbedrijven	
Datum onderzoek	April 2004	

Bevindingen

Dit onderzoek is zowel een bureaustudie als een karterend booronderzoek. Tijdens het vorige onderzoek is in het midden van het perceel een geul aangetroffen die mogelijk in de Romeinse tijd open heeft gelegen (ten oosten Heldamweg). In het westelijke deel van het onderzoeksgebied is de *via militaris* goed in de bodem bewaard gebleven. Hiervoor zijn indicatoren aangetroffen.

Datering

Romeinse tijd

Selectieadvies

De beste optie is om de restanten van de Romeinse weg in situ te bewaren. Als dit geen optie is, zal het gebied dat verstoord wordt opgegraven moeten worden.

Literatuur

Jansen, B., *Plangebied Dorpeldijk/Heldamweg, Gemeente Woerden, een inventariserend archeologisch onderzoek*. RAAP-notitie 674 (Amsterdam).

	Indicatoren direct onder de bouwvoor en op grotere diepte (van basis bouwvoor tot ca 85 cm –mv en dieper ca 100 cm –mv tot max 170 cm tot op de komklei maar bijna altijd erboven in de oeverafzettingen)
Diepte grondsporen/vondsten	
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Grind en puin (wegindicatoren)
AHN	Geen gegevens
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	7165	
ARCHIS-Onderzoeksnummer	12332	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelerwaard	
Toponiem	Heldamweg	
Centrum Coördinaten (X/Y)	127750	455950
Kaartblad	31G	
Complextype	Romeinse weg	
Type Onderzoek	Proefsleuven (ca 70x4 m)	
Uitvoerder	Hollandia	
Aanleiding	Herlokalisering glastuinbouwbedrijven	
Datum onderzoek	12 augustus 2004	

Bevindingen

Verplaatsen van een aantal glastuinbouwbedrijven i.v.m. aanleg VINEX-locatie Leidse Rijn. De proefsleuf is exact over de boorraai van RAAP gelegd, waar enkele maanden ervoor de Romeinse weg is aangetoond. Er is een aantal van vier evenwijdige palenrijen teruggevonden waar de meest noordelijke een dubbele rij palen betreft. Het zou hier gaan om een 2^e bouwfase. De restanten van de Romeinse weg waren goed intact (toch kon aangetoond worden dat de Rijn actief was gedurende het gebruik van de weg, want deze was lichtelijk geërodeerd door de invloed van de rivier), de conservering was uitstekend. Parallel aan de weg is een sloot teruggevonden met allemaal Post-Middeleeuws materiaal, grootste nadruk op 19^e eeuwse resten.

Buiten de zone waar de limesweg is aangetoond zijn geen andere Romeinse archeologische sporen aangetroffen.

Opvallend is dat er bijna geen vondsten uit de Romeinse tijd geassocieerd konden worden met de weg (er waren überhaupt weinig Romeinse vondsten). Het meeste materiaal dat terug is gevonden (behoudens de slootvondsten) betrof Laat Middeleeuwse kogelpotfragmenten (*besenstrich* motief), Rijnlands aardewerk (12e eeuw) en de bodem van proto-steengoed aardewerk (13^e eeuw); verder kon het overige deel in de 14e/15e gedateerd worden.

Datering

Weg: Romeinse tijd

Overige vondsten: Late Middeleeuwen-Nieuwe Tijd

Selectieadvies

Door RAAP was al aangegeven om de Romeinse weg op de Provinciale monumentenkaart aan te geven. Met dit onderzoek wordt dat alleen maar bevestigd. Ten noorden van het wegtracé zijn geen behoudenswaardige archeologische waarden aangetroffen.

Literatuur

Gerritsen, S., 2004, *Inventariserend veldonderzoek aan de Heldamweg, gemeente Woerden*. Hollandia 49 (Zaandijk).

Diepte grondsporen/vondsten	Vanaf ca. 65 cm onder mv tot zeker 120 cm
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Palenrijen, zeer weinig ROM vondsten
AHN	Geen gegevens
IKAW	Hoge trefkans

Gemeente Woerden – Polder Breeveld

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	8093	
ARCHIS-Onderzoeksnummer	3501	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	50467	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Spoorverdubbeling/Polder Breeveld	
Centrum Coördinaten (X/Y)	123400	456500
Kaartblad	31G	
Complextype	weg/nederzetting	
Type Onderzoek	Archeologische opgraving	
Uitvoerder	ADC	
Aanleiding	Infrastructurele werken (spoorverdubbeling)	
Datum onderzoek	17-19 januari 2000	

Bevindingen

In het gebied zouden de vermoedelijke restanten liggen van de Romeinse weg en een mogelijk daaraan gerelateerde nederzetting. De vermoedelijke restanten van de weg lopen niet parallel aan de stroomrug, maar lijken meer door het nattere komdeel te lopen. Het gemis aan vondsten en grondsporen in dit oostelijke deel is opvallend. Vermoed wordt dat meer naar het westen de eventuele nederzetting/woonkern gezocht moet worden. Er wordt een Romeinse wachtpost in de buurt vermoed (dit deel ligt hoger dan de omliggende percelen). Het bodemprofiel is verstoord door afvletten van het onderzochte perceel

Datering

Romeinse tijd

Selectieadvies

Vervolgonderzoek in nabijgelegen iets hogere westelijke perceel, kan vermoedelijk meer uitsluitsel geven over het toenmalige landschap in relatie tot de exacte loop van de weg langs dit deel van de limes.

Literatuur

Vos, W.K., 2000, *Archeologisch onderzoek in de polder Breeveld langs de spoorlijn Woerden-Harmelen*. ADC-Rapport 33 (Bunschoten-Spakenburg).

Diepte grondsporen/vondsten	30 tot 125 cm –NAP (maaiveld gemiddeld ca 40 cm –NAP)
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Greppel (geen vondsten gedaan, ook geen hout), mogelijk weglichaam en bermsloten
AHN	-100 cm tot –50 cm (lichtgroen tot lichtoranje)
IKAW	Lage trefkans

NB in het vooronderzoek van RAAP (I.A. Schutte) op vindplaats 1 enkele indicatoren (zij het mager bewijs) voor aanwezigheid Romeinse weg. Alle indicatoren bevonden zich niet dieper dan 60 cm onder mv.

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	3268	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	458	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	50452	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Polder Breeveld	
Centrum Coördinaten (X/Y)	122245	456580
Kaartblad	31G	
Complextyp	Romeinse weg, overige sporen LME/NT	
Type Onderzoek	Oppervlaktekartering en karterend booronderzoek (36 boringen, max 5m diep)	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Nieuwbouw, bedrijventerrein	
Datum onderzoek	Mei 2001	

Bevindingen

In de polder Breeveld (ten zuiden van de restgeul van de Oude Rijn), is een archeologische vindplaats aangetroffen op de beddingafzettingen. Op grond van het aardewerk wordt de vindplaats gedateerd in de late Middeleeuwen en/of Nieuwe Tijd. Daarnaast zijn op twee locaties mogelijk resten van de Romeinse weg aangetroffen (ophogingpakketten met daarin grind en hout).

Datering

- 1) Weg: Romeinse tijd
- 2) Overige sporen: late Middeleeuwen/Nieuwe tijd

Selectieadvies

AAO (proefsleuven) om de mogelijke resten van de Romeinse weg en de vindplaats nader te onderzoeken.

Literatuur

Jansen, B., 2001, *Nieuwbouwlocaties, bedrijventerrein en rotonde in de polder Breeveld, gemeente Woerden. Een aanvullende archeologische inventarisatie*. RAAP-rapport 706 (Amsterdam).

Diepte grondsporen/vondsten	1) In en direct onder de bouwvoor 2) Aan de oppervlakte, in en onder bouwvoor
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	1) Veel grind, (restanten) dijkje, (liggend) hout 2) Houtskool, bot, puin, aardewerk
AHN	Van -70 cm tot -10 cm (geelgroen tot donker oranje)
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	3643	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	-	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Polder Breeveld	
Centrum Coördinaten (X/Y)	122250	456550
Kaartblad	31G	
Complextype	Romeinse weg, LME/NT nederzetting	
Type Onderzoek	Proefsleuf (125 x ca. 2 m) en karterende boringen	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Aanleg rotonde en brug Steinhagenseweg	
Datum onderzoek	November/december 2002	

Bevindingen

Het onderzoek bestond uit zowel een waarderend onderzoek d.m.v. een proefsleuf op het terrein waar Jansen ruim een jaar eerder aanwijzingen aantrof voor het bestaan van de Romeinse weg. Het andere deel van het onderzoek betrof enkele boorraaien (twee raaien op het terrein evenwijdig aan de proefsleuf, ter hoogte van de rotonde, en een raai op de locatie Groepenbrug ten noorden van de Oude Rijn.

De proefsleuf is op sommige plaatsen 2m –NAP (het maaiveld lag net iets onder NAP), daarbij zijn 8 greppels en 2 kuilen tevoorschijn gekomen. Een van de greppels is zeker Romeins, een mogelijk Romeins/Vroeg Middeleeuws en twee Late Middeleeuwen. Er zijn paaltjes aangetroffen die als beschoeiing van de greppelwanden hebben gediend. Opvallend is dat het vondstmateriaal geen Romeinse resten betrof, slechts Laat Middeleeuws D en Nieuwe tijds aardewerk kwam naar boven. Er zijn geen restanten van gebouwen aangetroffen noch de aanwezigheid van de Romeinse weg.

Datering

Greppels: Romeinse tijd

Greppels en kuilen: Late Middeleeuwen, Nieuwe tijd

Selectieadvies

Noch voor het zuidelijke noch voor het noordelijke deel van het onderzoeksgebied wordt vervolgonderzoek aanbevolen.

Vervolgonderzoek (begeleiding, proefsleuven) aanbevolen voor het westelijke deel van het plangebied: hier nederzettingsresten LME/NT aangetroffen.

Aanleg sloot archeologisch begeleiden aangezien niet uitgesloten kan worden dat hier resten van de Romeinse weg zijn.

Literatuur

Tol, A.J. & B. Jansen, 2003, *Onderzoeksgebied Groepenbrug en rotonde, polder Breeveld, gemeente Woerden een inventariserend archeologisch onderzoek*. RAAP-rapport 894 (Amsterdam).

Diepte grondsporen/vondsten	NAP hoogte greppels en kuilen: van –59 cm tot –125 cm (mv varieert tussen 0 en –50 cm NAP).
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Kuilen en greppels
AHN	–30 cm tot 0 cm (oranje/donkeroranje)
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	7428	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	6067	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Frederik Hendriklaan 18a	
Centrum Coördinaten (X/Y)	121665	455840
Kaartblad	31G	
Complextyp	-	
Type Onderzoek	Bureauonderzoek en karterend booronderzoek	
Uitvoerder	Archeomedia BV	
Aanleiding	Bouwwerkzaamheden	
Datum onderzoek	3 augustus 2004	

Bevindingen

De locatie is gelegen op geulafzettingen van de Oude Rijn. De natuurlijke bodemopbouw komt overeen met de verwachtingen betreffende zandige beddingen die bedekt zijn door een klei- en siltlaag. Een groot deel (ca 65%) van het toenmalige maaiveldniveau is verstoord geraakt door meer recente bouwwerkzaamheden. Op de overig 35% was het oude maaiveld intact, maar hier zijn geen aanwijzingen voor bewoning aangetroffen

Datering

IJzertijd-Romeinse tijd

Selectieadvies

Geen vervolgonderzoek noodzakelijk. Bouwplannen hoeven niet aangepast te worden na het vooronderzoek

Literatuur

Nijdam, L.C. & S. van der Staak-Stijnman, *Verkennd archeologisch onderzoek Frederik Hendriklaan 18a te Woerden*. Archeomedia-rapport A04-360-Z (Nieuwerkerk a/d IJssel).

Diepte grondsporen/vondsten	Nvt
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Nvt
AHN	Ca. +100-150 (licht paars) > opgehoogd!
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	9596	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	5761	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Geestdorp	
Centrum Coördinaten (X/Y)	121770	456510
Kaartblad	31G	
Complextype	-	
Type Onderzoek	Archeologische begeleiding	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Uitbreiding begraafplaats Rijnhof	
Datum onderzoek	Midden maart 2005	

Bevindingen

Begeleiding uitgevoerd n.a.v. eerder bureau- en inventariserend onderzoek. Daaruit kwam naar voren dat de kans bestond een vindplaats uit de IJzertijd/Romeinse tijd aan te treffen. De begeleiding betrof het verbreden van een aantal sloten aan de rand van het plangebied en de uitgraving van een centrale waterpartij. Hierbij zijn geen archeologische waarden van importantie aangetroffen (wel een losse vondst: kookpot scherven daterend Late Middeleeuwen).

Datering

-

Selectieadvies

Er is in het plangebied geen aanwijzingen voor het bestaan van archeologische vindplaatsen. Verder archeologisch onderzoek is daardoor niet noodzakelijk. De hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Late Middeleeuwen kan gehandhaafd blijven voor de stroomgordelafzettingen van de Oude Rijn..

Literatuur

Muller, A, 2004, *Plangebied Geestdorp, gemeente Woerden; archeologische vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek*. RAAP-notitie 913 (Amsterdam).

Borsboom. A.J., 2005, *Plangebied Geestdorp, Gemeente Woerden. Een archeologische begeleiding*. RAAP-notitie 1176 (Amsterdam).

Diepte grondsporen/vondsten	Nvt
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Nvt
AHN	-70 cm tot +10 cm (geelgroen tot rood)
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	15006	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	13232	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Utrechtsestraat 116a	
Centrum Coördinaten (X/Y)	122110	456510
Kaartblad	31G	
Complextype	-	
Type Onderzoek	Booronderzoek (boringen 17, max. 3m diep)	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Bouwwerkzaamheden	
Datum onderzoek	19 december 2005	

Bevindingen

Onbekend, maar afgaande op het selectieadvies moeten er geen duidelijke archeologische indicatoren in het plangebied aangetroffen zijn.

Datering

-

Selectieadvies

Geen archeologisch vervolgonderzoek.

Literatuur

(Nog) niet verschenen(?!)

Diepte grondsporen/vondsten	Nvt
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Nvt
AHN	-20 cm tot +20 cm (oranje tot rood)
IKAW	Hoge trefkans

Gemeente Woerden – Harmelen Haanwijk

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	10485-10488	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	10485-10488	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelen	
Toponiem	-	
Centrum Coördinaten (X/Y)	125200	455800
Kaartblad	31G	
Complextype	-	
Type Onderzoek	Booronderzoek	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Grondwerkzaamheden	
Datum onderzoek	Eind december 1998	

Bevindingen

In totaal zijn op vier verschillende percelen ten westen van Harmelen 51 boringen gezet met een maximale diepte van 400 cm onder maaiveld. Het onderzoek heeft geen archeologische indicatoren opgeleverd.

Datering

-

Selectieadvies

Geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten in het onderzoeksgebied.

Literatuur

Schulte, I.A., 1999, *Woningbouwlocaties Spruit en Bosch, De Tuinderij, De Gemeentetuin en Hofwijk-West, gemeente Harmelen*. RAAP-rapport 436 (Amsterdam).

Diepte grondsporen/vondsten	Nvt
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Nvt
AHN	Zuidzijde Rijn: -120 cm tot -70 cm (blauwgroen tot geelgroen) en noordzijde Rijn: ca. 0 cm tot ca 100 cm (donker oranje tot paars)
IKAW	Lage (10485) en hoge trefkans (overig)

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	10626	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	10626	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelen	
Toponiem	Haanwijk	
Centrum Coördinaten (X/Y)	125070	456110
Kaartblad	31G	
Complextype	Romeinse weg	
Type Onderzoek	Booronderzoek (18 boringen, max. tot 3m diep)	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Brug over de Rijn	
Datum onderzoek	Augustus 1999	

Bevindingen

Onderzoek uitgevoerd t.h.v. de brug Haanwijk. Speciale aandacht ging uit naar het terugvinden van restanten van de Romeinse weg. De stroomrug van de Oude Rijn is hier aanwezig. Bij Haanwijk 21 is de Romeinse weg waargenomen op basis van grindjes in hoge deel oude vegetatiehorizont; met de eventuele aanwezigheid van de weg moet toch rekening gehouden worden. Ondanks kleine puindeeltjes en houtskoolresten geconcludeerd dat er waarschijnlijk geen nederzettingssporen zitten.

Datering

Romeinse tijd

Selectieadvies

Voorafgaand aan de werkzaamheden dient bij voorkeur een Aanvullend Archeologisch Onderzoek (AAO) uitgevoerd te worden (een proefsleuf op het perceel ten zuiden van Haanwijk).

Literatuur

Raemaekers, D.C.M., 1999, Locatie Brug Haanwijk, gemeente Harmelen; een aanvullende archeologische inventarisatie (AAI). RAAP-briefrapport verslagnummer 1999-1174/MW (Amsterdam).

Diepte grondsporen/vondsten	Tot 145 cm –mv (hk op 40-50 cm en 70-85 cm –mv)
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Puindeeltjes (recent?!), houtskool, hoge vegetatiehorizont ca 30 cm –mv, relief/glooiing van oude oppervlak: grind op hoogste deel
AHN	Ca. –70 cm tot +20 cm (geelgroen tot rood)
IKAW	Hoge trefkans

Gemeente Woerden – Barwoutswaarder

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	Onbekend	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	Onbekend	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	Onbekend	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Barwoutswaarder	
Centrum Coördinaten (X/Y)	118xxx	455xxx
Kaartblad	31D	
Complextype	Weg, nederzetting onbepaald	
Type Onderzoek	Boringen	
Uitvoerder	RAAP	
Aanleiding	Uitbreiding bedrijventerrein	
Datum onderzoek	17-18 April 2002	

Bevindingen

Een vindplaats met materiaal uit verschillende perioden (omvang ca 2 ha). Daarnaast aanwijzingen voor Limesweg.

Datering

Late IJzertijd-Romeinse tijd

Selectieadvies

Aleen aanvullend booronderzoek wenselijk in het zuiden van het plangebied. Proefsleuven zouden gebruikt moeten worden voor waardering vindplaats in het noordelijke en centrale deel van het plangebied.

Literatuur

Muller, A., 2002, Plangebied Barwoutswaarder-West, gemeente Woerden; een inventariserend archeologisch onderzoek. RAAP-notitie 105 (Amsterdam).

Diepte grondsporen/vondsten	20 tot 80 cm onder maaiveld (geringe diepteligging)
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Aw, bot, huttenleem, houtskool (naar zuiden neemt dichtheid af)
AHN	Geen gegevens
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	3993	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	5408, 12189, 12190	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	58338	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Barwoutswaarder	
Centrum Coördinaten (X/Y)	118450	455300
Kaartblad	31D	
Complextyp	Weg, nederzetting, grafveld	
Type Onderzoek	Proefsleuven	
Uitvoerder	ADC ArcheoProjecten	
Aanleiding	Infrastructurele werken/booronderzoek RAAP	
Datum onderzoek	Eerst helft april 2003	

Bevindingen

Het onderzoeksgebied herbergt mogelijk de resten van een Romeins grafveld. Het zou gaan om vier mogelijke graven. Er bestaat geen relatie tussen de crematiegraven en de nederzetting.

Datering

Late IJzertijd-Romeinse tijd

Selectieadvies

Naar aanleiding van het proefsleuvenonderzoek wordt een definitieve archeologische opgraving aangeboden.

Literatuur

Blom, E., 2005, *Archeologisch onderzoek naar een Romeinse vindplaats in Woerden Barwoutswaarder-West*. ADC-rapport 318 (Amersfoort).

Diepte grondsporen/vondsten	1) 110 cm –NAP (restgeul) > minimaal 80 cm onder mv (het lijkt erop dat de resten zelf minder diep aangetroffen zijn).
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	1) Denarius bodem grindpakket, 2 fibulae zelfde niveau in verband gebracht met grafveld 2) greppels, kuilen, restgeul Rijn, crematiegraven
AHN	-30 tot +50 cm (oranje tot donkerrood)
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	5768	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	5407	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	Geen	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Barwoutswaarder	
Centrum Coördinaten (X/Y)	118450	455300
Kaartblad	31D	
Complextype	Grafveld, nederzetting	
Type Onderzoek	Archeologische opgraving (2 putten, 10 boringen)	
Uitvoerder	ADC ArcheoProjecten	
Aanleiding	Infrastructurele werken	
Datum onderzoek	Tweede helft januari 2004	

Bevindingen

Tijdens dit onderzoek werden geen nieuwe sporen van een Romeins grafveld, zoals dat er nog uitzag in het voorgaande proefsleuvenonderzoek, aangetroffen. Er is maximaal 100 cm onder maaiveld gegraven.

Datering

Romeinse tijd

Selectieadvies

Het is mogelijk dat bij de ontwikkeling van het plangebied rekening gehouden kan worden met het tracé van de Romeinse weg.

Literatuur

Blom, E., 2005, *Archeologisch onderzoek naar een Romeinse vindplaats in Woerden Barwoutswaarder-West*. ADC-rapport 318 (Amersfoort).

Diepte grondsporen/vondsten	Maximaal 100 cm -mv
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Divers Romeinse artefacten
AHN	-30 tot +50 cm (oranje tot donkerrood)
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	8187	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	3714	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Barwoutswaarderpolder	
Centrum Coördinaten (X/Y)	117900	453620
Kaartblad	31D	
Complextype	-	
Type Onderzoek	Booronderzoek (16 boringen, max 2 m diep)	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Verbreiding van watergang in middenberm A12	
Datum onderzoek	6 augustus 2004	

Bevindingen

Crevasseafzetting in het westen ligt niet op de plaats waar hij in de IKAW aangegeven is. In enkele boringen zijn spikkels houtskool teruggevonden. De bodem in het plangebied is plaatselijk ernstig verstoord (tijdens aanleg A12).

Datering

-

Selectieadvies

Er is geen vervolgonderzoek nodig.

Literatuur

de Kort, J.W., 2004, Plangebied Plusstrook A12 Woerden-Gouwe, gemeente Woerden; een inventariserend archeologisch onderzoek. RAAP-notitie 808 (Amsterdam).

Diepte grondsporen/vondsten	Nvt
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Nvt
AHN	Opgehoogd
IKAW	Hoge trefkans

Gemeente Woerden et al – BRAVO Project

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	-	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	-	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	60408 (project 8 – vindplaats 3) 60410 (project 3 westelijk deel – vindplaats 2) 60412 (project 3 westelijk deel – vindplaats 1)	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Waarderstroomrug, Parallelweg West	
Centrum Coördinaten (X/Y) 60408	127100	455600
Centrum Coördinaten (X/Y) 60410	118200	453730
Centrum Coördinaten (X/Y) 60412	117435	453650
Kaartblad	31D	
Complextype	-	
Type Onderzoek	Booronderzoek	
Geomorfologie	Oeverwal	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	m.e.r. procedure A12 BRAVO projecten	
Datum onderzoek	maart – mei 2005	

Bevindingen

In opdracht van Witteveen + Bos heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau van eind maart tot en met begin mei 2005 een cultuurhistorisch (historisch-geografisch, architectuurhistorisch en archeologisch) onderzoek uitgevoerd ten behoeve van de m.e.r.-procedure A12 BRAVO projecten 3, 6a, 6b en 8. Het project A12 BRAVO (Brede Regionale Aanpak Voorkomt Oponthoud) is opgezet door de provincie Utrecht, Rijkswaterstaat, het Bestuur Regio Utrecht en de gemeenten Utrecht, Woerden, Bodegraven, Montfoort en Nieuwegein met het doel de ontsluiting en de bereikbaarheid van de kernen in deze gemeenten te verbeteren. De MER waarvoor onderhavige cultuurhistorische inventarisatie is uitgevoerd, heeft betrekking op de aanleg van 4 aansluitingswegen op de A12 nabij Woerden en Harmelen. Doel van het onderzoek was vaststellen of in de projectgebieden (inclusief varianten) historisch-geografische, architectuurhistorische en archeologische waarden aanwezig zijn of verwacht kunnen worden. De historisch-geografische en architectuurhistorische inventarisatie richtte zich daarbij op de volledige projectgebieden. Voor wat betreft de archeologische inventarisatie beperkte het onderzoek zich tot de delen waarvoor een hoge archeologische verwachting geldt, voor zover bedreigt door de aanlegplannen.

In overeenstemming met hetgeen verwacht werd op basis van het bureauonderzoek (een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de IJzertijd t/m Nieuwe tijd) zijn in 2 van de 4 projectgebieden tijdens het inventariserend archeologisch onderzoek 3 archeologische vindplaatsen aangetroffen.

Project 3 - vindplaats 1

In het westelijke deel van het tracé van project 3, ter hoogte van boring 6, zijn in de afzettingen van de Waarder stroomgordel aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats uit de periode IJzertijd t/m Romeinse tijd (ARCHIS-vondstmeldingsnummer 2353).

Project 3 - vindplaats 2

Eveneens in het westelijke deel van het tracé van project 3, ter hoogte van de boringen 17, 18 en 23, zijn in de top van de komafzettingen op de overgang naar de afzettingen van de Waarder stroomgordel, aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats uit de Vroege en Late Middeleeuwen (ARCHIS-vondstmeldingsnummer 2354).

Project 8 - vindplaats 3

In het oostelijke tracé van project 8, ter hoogte van de boringen 34 en 35, zijn in de afzettingen van de Oude Rijn stroomgordel aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats uit de periode Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd (ARCHIS-vondstmeldingsnummer 2356).

De overige delen van de projecten, noch in het oostelijke deel van het tracé van project 3 (ter hoogte van Kromwijk, ten zuiden van rotonde bij Wulvenhorst baan), noch in het tracé van project 6b (Haanwijk), zijn aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen. In het tracé van project 6b zijn geen aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van de Romeinse weg.

Datering

Waarneming 60408 Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd

Waarneming 60410 Late Middeleeuwen

Waarneming 60412 IJzertijd

Selectieadvies

Onbekend

Literatuur

Schiltmans, D.E.A. & D. Bekius, 2005, A12 BRAVO projecten 3, 6a, 6b en 8, gemeenten Woerden en Bodegraven. Een cultuurhistorisch onderzoek. RAAP-rapport 1178 (Amsterdam).

60408

Diepte grondsporen/vondsten	20 tot 120 cm –mv (op 70 cm grijsbak aw) langs de Utrechtsestraat tot 100 cm –mv verstoord (mv is 40 cm –NAP)
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Mogelijk huisterp: aw, houtskool, bot, puin, fosfaten)
AHN	Geen gegevens
IKAW	Hoge trefkans

60410

Diepte grondsporen/vondsten	25-45 cm –mv
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Houtskool resten, bot en puil (pakket ca 20 cm dik)
AHN	-90 tot –120 cm (blauwgroen tot lichtgroen)
IKAW	Hoge trefkans

60412

Diepte grondsporen/vondsten	Vanaf 45 cm –mv (mv is ca 90 cm –NAP)
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Houtskoolresten, pakket van houtskool spikkels
AHN	-80 tot –110 cm (blauwgroen tot geelgroen)
IKAW	Hoge trefkans

Analyse

In totaal zijn 19 onderzoeken meegenomen in de analyse van het buitengebied (zie tabel 1), waarvan 26 vermeldingen in ARCHIS zijn verschenen. Eén project van RAAP is alleen bekend via een rapportage die niet terug te vinden is in ARCHIS (vermeld als onbekend in tabel 2). Totaal zijn er dus 27 vermeldingen bekeken. In bijna alle gevallen betreft het een onderzoeksmelding waarmee een archeologisch project bedoeld wordt. Het BRAVO-project is door RAAP aangemeld als drie afzonderlijke waarnemingen, gebaseerd op de vindplaatsen die ze gedefinieerd hebben. Het project kende oorspronkelijk zes locaties. Op drie ervan zijn geen indicatoren aangetroffen en deze zijn derhalve niet als waarneming opgenomen in het systeem.

Tabel 1

Onderzoeken in Archis	19
Harmelerwaard	6
Polder Breeveld	6
Harmelen Haanwijk	2
Barwoutswaarder	4
BRAVO project	1

Tabel 2

Vermeldingen in Archis	26
Onderzoeksmeldingen	20
Waarnemingen	3
Niet vermeld	3
Onbekend in Archis	1
Totaal vermeldingen	27

Het archeologisch onderzoek buiten de stadsgrenzen richt zich men name op de Romeinse tijd. Van de zevenentwintig mogelijke complextypen zijn er elf in de Romeinse tijd te plaatsen, waarbij het onderzoek naar de Limesweg zeven keer uitgevoerd is. Daarnaast is twee keer sprake van een combinatie van een Romeins complex met een complex uit andere perioden: IJzertijd en Middeleeuwen/Nieuwe Tijd. Slechts in twee gevallen is een complex te plaatsen in de Middeleeuwen (een ervan is een huisterp).

Tabel 3

Complextype	27
Pre-Romeins	geen
Romeinse weg	7
Romeins overig	4
Post-Romeins	2
Combinatie	2
Geen	12

Tabel 4

Vermeldingen/indicatoren	27
met indicatoren	15
zonder indicatoren	12

Naast het bepalen van het complextype vormen de gezamenlijke archeologische indicatoren (sporen/structuren/vondsten) een belangrijke factor voor het bepalen van de waarde van een gebied of terrein. In bijna 56% van de gevallen zijn bij onderzoek relevante indicatoren aangetroffen (tabel 4).

Microregio's

De bekende onderzoekslocaties maken als gezegd deel uit van vijf clusters, oftewel microregio's, waar het onderzoek zich heeft geconcentreerd. Op basis van de uitkomsten van de onderzoeken op deze locaties kunnen algemene uitspraken gedaan worden over de archeologie in het buitengebied van Woerden. Een viertal microregio's is gesitueerd op of nabij de stroomgordel van de Oude Rijn (zie afb. 6):

- 1) Harmelerwaard, ten oosten van Harmelen
- 2) Polder Breeveld, ten oosten van het stadscentrum
- 3) Haanwijk, ten westen van Harmelen
- 4) Barwoutswaarder, ten westen van Woerden

Alleen de microregio die onderzocht is in het BRAVO-project, is niet op of nabij een stroomgordel van de Oude Rijn gelegen.

- 5) BRAVO-project

Het BRAVO-project bestrijkt een groot gebied tussen de A12 en de woonkernen van Woerden en Harmelen en daarmee ook een aantal historisch-geografische microregio's (o.a. zuidkant Barwoutswaarder, Kromwijk, Haanwijk en Bijleveld). De relatief grote afstand van de Oude Rijn stroomgordel (in aanzienlijk lager gelegen gebied) maakt dit project sowieso tot een buitenbeentje in het onderzoek.

Archeologisch onderzoek heeft in verreweg de meeste gevallen plaatsgevonden in een zone met een (overwegend) hoge trefkans: vierentwintig (89%). In een zone met een (overwegend) lage trefkans is twee keer onderzoek verricht, een maal in een gebied waar de hoge en lage trefkans elkaar in evenwicht hielden (tabel 5).

Tabel 5

IKAW	27	
overwegend hoog	24	
met indicatoren		15
zonder indicatoren		9
overwegend laag	2	
met indicatoren		1
zonder indicatoren		1
combinatie hoog/laag	1	
met indicatoren		-
zonder indicatoren		1

Trefkans

Een overwegend hoge trefkans op basis van de IKAW of de hoogtelijnenkaart betekent niet automatisch dat men ook archeologische indicatoren aantreft; in ruim één op de drie onderzoeken is dat namelijk niet het geval (37,5%). Anderzijds is in een regio met een overwegend lage verwachting niet uit te sluiten dat er iets gevonden wordt (tabel 6). Sterker nog: het onderzoek in de polder Breeveld ten behoeve van de spoorverdubbeling bij Harmelen leverde een grote hoeveelheid zogeheten wegindicatoren op. Dit onderzoek uit 1999 heeft aangetoond dat de Limesweg hier vermoedelijk een kilometer zuidelijker liep van de toenmalige Rijn; op de uiterste grens van oever- en komafzetting.

Desondanks heeft onderzoek in de Polder Breeveld niet in alle gevallen archeologische resten opgeleverd (verdeling met/zonder indicatoren precies 50%). Het gebied met de meeste archeologische potentie lijkt de Harmelerwaard te zijn; in alle zes onderzoeken zijn indicatoren aangetroffen. Barwoutswaarder is met name rijk aan archeologische sporen direct ten zuiden van de Oude Rijn; terwijl in het zuiden van de polder richting A12 naast de trefkans ook de hoogteligging

afneemt. Wel zijn op de crevasse-afzetting van de Waarderstroomrug langs de A12 vindplaatsen bekend.

De omgeving van Haanwijk geeft een negatief archeologisch resultaat. Van de vijf locaties die onderzocht zijn is slechts bij een ervan iets aangetroffen; een aanwijzing voor de Limesweg.

Maaiveldhoogtes onderzoekslocaties

Kijkend naar de maaiveldhoogtes van de onderzoekslocaties valt op dat ze zich alle bevinden op plekken met hoge verwachting volgens de AHN analyse uit de eerste adviesfase (hoger dan -120 m NAP) en veelal op plaatsen met een hoge verwachtingswaarde op de IKAW. De meeste onderzoekslocaties bevinden zich op de stroomgordel van de Oude Rijn, maar er zijn er als gezegd in het kader van het BRAVO-project ook op de crevasse-afzetting van de Waarderstroomrug aangetroffen, daar waar het maaiveld zich op een hoogte van -80 tot -110 cm NAP bevindt. Ook in de Polder Breeveld zijn op de overgang van de oeverafzettingen naar het komgebied archeologische indicatoren aangetroffen.

Tabel 6

Gegevens per gebied/project	27
Harmelerwaard	6
met indicatoren	6
zonder indicatoren	-
Polder Breeveld	6
met indicatoren	3
zonder indicatoren	3
Harmelen Haanwijk	5
met indicatoren	1
zonder indicatoren	4
Barwoutswaarder	4
met indicatoren	3
zonder indicatoren	1
BRAVO project	6
met indicatoren	3
zonder indicatoren	3

Diepteligging archeologische indicatoren

De gegevens over de diepte van de archeologische indicatoren ten opzichte van het lokale maaiveld leveren net als de actuele hoogtegegevens belangrijke informatie op. Nemen we als grenswaarde voor de indicatoren een diepte van 30 cm onder maaiveld (wat tamelijk dicht onder de oppervlakte is), dan wordt in zeven van de zestien keer al relevante archeologische informatie binnen deze waarde aangetroffen (ca. 44%). Hierbij moet opgemerkt worden dat vanaf deze grenswaarde het archeologische materiaal (tot een bepaalde diepte) alleen nog maar toeneemt.

Als we de grenswaarde opschuiven naar 50 cm onder maaiveld, dan is de tendens van relatief ondiep te vinden indicatoren doorgezet; ruim 81% van de indicatoren wordt al aangetroffen op minder dan een halve meter onder maaiveld.

Tabel 7

Diepte indicatoren -mv	27	
niet van toepassing	11	
indicatoren	16	
< 30 cm		7
> 30 cm		9
< 50 cm		13
> 50 cm		3
< 70 cm		15
> 70 cm		1

Dieptebereik archeologische resten

De tijdens de eerste adviesfase gedane veronderstelling, dat op plekken waar dieper dan 1.00 meter onder het oorspronkelijke maaiveld verstoord of vergraven is (bijna) geen archeologische resten meer verwacht hoeven te worden, is nader onderzocht in Woerden en vergeleken met onderzoeksresultaten uit het naburige Leidse Rijn.

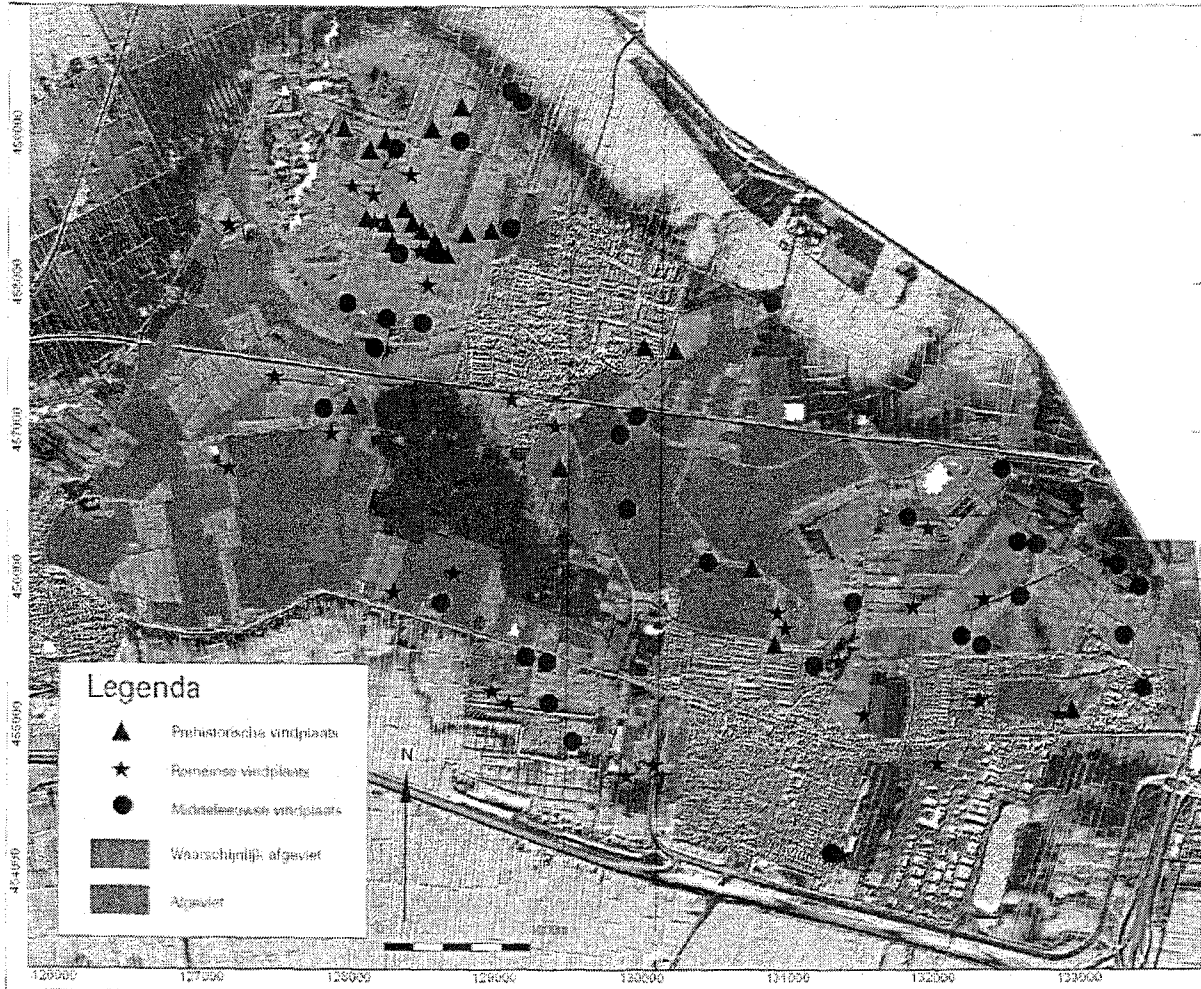
In het buitengebied van Woerden blijkt bovenstaande veronderstelling niet overal op te gaan. Met name resten van de Romeinse weg reiken vaak veel dieper dan 1.00 m onder maaiveld, maar dat werd reeds verwacht. Zo is in de Harmelerwaard een diepte van 2.80 m –mv vastgesteld, reikte de Romeinse weg ter plaatse van Haanwijk ook nog tot 1.40 m –mv en bereikten de resten in de Polder Breeveld een diepte van 1.25 m –mv. Alle vijf de onderzoekslocaties uit tabel 8 waar sporen tot beneden 1.25 m –mv reiken hebben dan ook betrekking op onderzoeken aan de Romeinse weg. Ook nederzettingssporen en greppels blijken in sommige gevallen ook nog onder 1.00 m –mv aanwezig te zijn. Voorbeelden hiervan zijn sporen uit de Romeinse tijd, Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd uit de Polder Breeveld en resten van een huisterp uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd op de Waarderstreamrug uit het BRAVO-project. Genoemde resten bereiken een diepte van 1.20 tot 1.25 m –mv. Zoals tabel 8 ook aangeeft zit op die diepte een duidelijk omslagpunt.

Uit Leidse Rijn zijn recentelijk ook nieuwe, relevante onderzoeksresultaten bekend geworden.⁸ Een voor dit gebied uitgevoerde AHN-analyse laat duidelijk zien dat ook op afgevlakte terreinen kans op het aantreffen van archeologische vindplaatsen blijft bestaan. Van de 87 in het gekozen onderzoeksgebied gelocaliseerde vindplaatsen bevinden er zich 11 op ondiep en diep afgevlakte terreinen (zie afb. 7). Zoals te verwachten bleken bij vindplaatsen op diep afgegraven terreinen, dat wil zeggen 60 cm bovenop de bestaande bouwvoor, slechts diep ingegraven sporen als greppels bewaard te zijn. In geval van minder diepe afvletting, hooguit 30 cm op de bestaande bouwvoor, zijn ook grondsporen als bouwstructuren nog aanwezig.

Tabel 8

Dieptebereik indicatoren -mv	27	
niet van toepassing	11	
indicatoren	16	
< 80 cm		4
> 80 cm		12
< 100 cm		5
> 100 cm		11
< 125 cm		11
> 125 cm		5

⁸ Waldus & van der Velde 2006

Afb. 7: Afgeviette percelen volgens het AHN-beeld en archeologische vindplaatsen, in het gebied Vleuten-Harmelen. Uit Waldus & van der Velde 2006 (afb.38).

4. Conclusies en aanbevelingen

In onderstaande worden conclusies getrokken uit de gedurende de verschillende fasen van onderzoek verzamelde informatie, gecombineerd met een advies ten behoeve van het gemeentelijk bestemmingsplan landelijk gebied.

Het Actuele Hoogtebestand Nederland en andere kaarten

-Archeologische verwachtingswaarden die *alleen* gebaseerd zijn op hoogtematen blijken voor het buitengebied van Woerden geen betrouwbaar uitgangspunt te vormen.

- Een hoogtelijnenkaart als het Actuele Hoogtebestand Nederland kan een goed instrument vormen om archeologische verwachtingswaarden in het buitengebied van Woerden te bepalen, als hij wordt gebruikt in combinatie met historische kaarten en bodemkaarten. Indien diverse 'kaartlagen' met verschillende informatie over elkaar heen worden gelegd, kan direct een redelijk gedetailleerd beeld van iedere gewenste plek worden verkregen.

Bij het samenstellen van de IKAW speelden de genoemde kaarten eveneens een belangrijke rol, maar deze voegt extra archeologische informatie aan het geheel toe. De combinatie van alle kaarten levert een beeld op van zowel de mogelijkheden die het landschap in de loop der tijd bood (stroomgordels en crevasseafzettingen), als van fenomenen uit een jonger verleden (ontginningsassen en (water)wegen). Zowel de natuurlijke fenomenen als de kunstmatig aangelegde elementen zijn op een kaart met de huidige maaiveldhoogtes als het AHN duidelijk als verhogingen in het landschap te lokaliseren. Het onderhavige onderzoek geeft aan dat in feite alles wat boven de hoogte van -1.50m NAP uitsteekt kansrijk is op het aantreffen van archeologische resten (zie onder).

- Een vergelijking in de Leidse Rijn van onderzoeksresultaten van oud, inventariserend veldonderzoek (veldkartering met controleboringen) met de eerdergenoemde AHN-analyse, laat zien dat bij gebruik van een AHN-analyse als voorspeller van archeologische waarden ook een vorm van veldcontrole noodzakelijk blijft. Diverse, weinig verstoorte terreinen komen niet uit de AHN-analyse naar voren, maar zijn potentieel kansrijk op het aantreffen van archeologische resten.⁹

Verwachtingswaarden en trefkans

-De trefkans op archeologische indicatoren is groot in gebieden met een hoge ($-1,20$ tot $+1,00$ m NAP) en middelhoge hoogteligging ($-1,50$ en $-1,20$ m NAP). Toch kunnen ook de lager gelegen gebieden archeologische indicatoren opleveren.

- Het onderzoek naar de bekende onderzoekslocaties geeft aan dat een hoge trefkans op basis van de hoogtelijnenkaart of de IKAW niet automatisch betekent dat men ook archeologische indicatoren aantreft. Tevens blijkt dat in een regio met een overwegend lage verwachting de aanwezigheid van archeologische resten niet uit te sluiten valt (bijvoorbeeld de vermoedelijke ligging van de Limesweg in de polder Breeveld op de uiterste grens van oever- en komafzetting).

Uit het onderzoek blijkt echter ook dat archeologische resten altijd te verwachten zijn in zowel gebieden met een hoge verwachtingswaarde als die met een middelhoge score op basis van hun hoogteligging. Gebieden met een hoge verwachtingswaarde als de stroomgordels van de Oude Rijn en Linschoten zijn derhalve archeologisch net zo belangrijk als de flanken van stroomgordels, crevasseafzettingen en bijvoorbeeld huisterpen, die een middelhoge verwachtingswaarde kennen.

De term 'middelhoog' moet eigenlijk verdwijnen en het bewuste gebied moet worden toegevoegd aan gebied met hoge archeologische verwachtingswaarde, waaraan dan tevens dezelfde onderzoeksverplichting kan worden toegekend. Oftewel: alle land tussen -1.50 m en -1.20 m NAP moet worden toegevoegd aan alles wat hoger ligt dan -1.20 m NAP.

⁹ Waldus & van der Velde 2006, figuur 39

Dieptebereik archeologische indicatoren

-De dieptegrens van verstoorde grond voor het buitengebied van Woerden kan gesteld worden op 1.25 m –mv, rekening houdend met bijzondere, diep ingegraven fenomenen.

- De tijdens voor het landelijke gebied in Leidsche Rijn gedane constatering, dat op plekken waar dieper dan 1.00 meter onder het oorspronkelijke maaiveld verstoord of vergraven is eigenlijk geen archeologische waarden verwacht hoeven worden, is gecontroleerd voor het buitengebied van Woerden. Een dergelijke richtlijn zou een handig instrument kunnen vormen binnen een selectieprocedure. Onderzoek naar de dieptes van archeologische indicatoren in de vorm van vondsten en sporen geeft inmiddels aan dat de gestelde meter in veel gevallen niet volstaat. Niet alleen de tot zeer grote diepte reikende sporen van de Romeinse weg, maar ook resten van nederzettingssporen en greppels zijn vaak aanwezig tot een diepte van 1.20 tot 1.25 m –mv. Op basis van de nu bekende gegevens zou de dieptegrens van verstoorde grond voor het buitengebied van Woerden gesteld kunnen worden op 1.25 m –mv, waarbij wel altijd met uitzonderlijk diep ingegraven fenomenen als de Romeinse Limesweg rekening moet worden gehouden.
- Om uitspraken voor individuele percelen te kunnen doen kan nader worden ingezoomd op de AHN-kaart. Bij onzekerheid over de mogelijke aanwezigheid van archeologische resten zou een veldcontrole kunnen plaatsvinden; bijvoorbeeld in de vorm van een terreininspectie en indien nodig enkele controlerende boringen.

Diepteligging archeologische indicatoren

-Archeologische indicatoren kunnen vanaf 30 cm beneden maaiveld aangetroffen worden.

In het eerste advies in december 2005 is uitgegaan dat pas vanaf 50 cm beneden maaiveld de archeologische trefkans hoog was. Dit advies is niet langer houdbaar. Het onderzoek naar de diepte waarop archeologische indicatoren voorkomen ten opzichte van het maaiveld geeft aan dat de recente bouwvoor vaak slechts 0.30 m diep is, wat betekent dat archeologische sporen en vondsten al vanaf dat niveau verwacht kunnen worden. Nog dichter aan het oppervlak aangetroffen vondsten zijn wel afkomstig uit de bouwvoor en bevinden zich derhalve niet meer in hun archeologische context. Het advies luidt dan ook de gestelde dieptemaat van 0.5 m te veranderen in 0.3 m –mv.

Archeologisch onderzoek ten opzichte van de omvang van een bodemingreep

-Vanuit archeologisch perspectief zou een onderzoeksverplichting bij gebieden met een hoge en middelhoge verplichting ook bij bodemingrepen kleiner dan 100m² moeten gelden.

Voor gebieden met hoge verwachtingswaarde geldt in het voorliggende stuk een onderzoeksverplichting bij bodemingrepen groter dan 100 m². Vanuit archeologisch perspectief zou dit oppervlak kleiner moeten worden gemaakt, aangezien (delen van) archeologisch waardevolle elementen kleiner en toch archeologisch waardevol kunnen zijn. Als het uitbreiden van de onderzoeksverplichting in de praktijk onmogelijk blijkt te zijn, zou kunnen worden overwogen toch uit te gaan van 100 m², maar dan gekoppeld aan van tevoren vast te stellen uitzonderingen op vrijstelling in de vorm van zeer belangrijke archeologische fenomenen. Voor gebieden waar vooralsnog een middelhoge verwachtingswaarde is toegekend zouden dezelfde verplichtingen moeten gelden. In het voorliggende stuk wordt voor deze gebieden namelijk slechts archeologische begeleiding door een amateurarcheoloog voorgeschreven.

Geraadpleegde bronnen

Archis

Actuele Hoogtebestand Nederland (AHN)

Archeologische Monumenten Kaart (AMK)

Archeologische Monumentenkaart Gemeente Woerden

Geologisch-paleogeografische kaart van Berendsen & Stouthamer

Historische Kaarten

Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)

Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS)

Literatuur

Berendsen, J.A. & E. Stouthamer 2001: *Palaeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands* (Assen).

Boer, A. de, E.P. Graafstal & H. Wynia 2006: Studiegebied 2: Het stroomgebied van de Oude Rijn ten westen van Utrecht, in W.B. Waldus & H.M. van der Velde, *Archeologie in vogelvlucht. Toepassingsmogelijkheden van het AHN in de archeologie*. Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies 6 (Amsterdam).

Blom, E., 2005, *Archeologisch onderzoek naar een Romeinse vindplaats in Woerden Barwoutswaarder-West*. ADC-rapport 318 (Amersfoort).

Borsboom, A.J., 2005, *Plangebied Geestdorp, Gemeente Woerden. Een archeologische begeleiding*. RAAP-notitie 1176 (Amsterdam).

Gerritsen, S., 2004, *Inventariserend veldonderzoek aan de Heldamweg, gemeente Woerden*. Hollandia 49 (Zaandijk).

Haarhuis, H.F.A. & E.P. Graafstal, 1993, *Vleuten-Harmelen: een archeologische kartering, inventarisatie en waardering*. RAAP-rapport 80 (Amsterdam).

Hazenberg, T., A. de Hingh & H. van den Ende 2004: *Archeologische Monumentenkaart Gemeente Woerden* (Leiden).

Jager, D.H. de & B. Jansen, 2001, *Herinrichtingsgebied Harmelerwaard, Gemeente Woerden. Een aanvullende archeologische inventarisatie en kartering Romeinse Weg*. RAAP-rapport 676 (Amsterdam).

Jansen, B., *Plangebied Dorpeldijk/Heldamweg, Gemeente Woerden, een inventariserend archeologisch onderzoek*. RAAP-notitie 674 (Amsterdam).

Jansen, B., 2001, *Nieuwbouwlocaties, bedrijventerrein en rotonde in de polder Breeveld, gemeente Woerden. Een aanvullende archeologische inventarisatie*. RAAP-rapport 706 (Amsterdam).

Kort de, J.W., 2004, *Plangebied Plusstrook A12 Woerden-Gouwe, gemeente Woerden; een inventariserend archeologisch onderzoek*. RAAP-notitie 808 (Amsterdam).

Lanzing, J.J., 2002, *Woerden-Harmelerwaard, vervolg AAO*. ADC Rapport 136 (Bunschoten-Spakenburg).

Muller, A., 2002, *Plangebied Barwoutswaarder-West, gemeente Woerden; een inventariserend archeologisch onderzoek*. RAAP-notitie 105 (Amsterdam).

Muller, A., 2004, *Plangebied Geestdorp, gemeente Woerden; archeologische vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek*. RAAP-notitie 913 (Amsterdam).

Nijdam, L.C. & S. van der Staak-Stijnman, *Verkennd archeologisch onderzoek Frederik Hendrikklaan 18a te Woerden*. Archeomedia-rapport A04-360-Z (Nieuwerkerk a/d IJssel).

Raemaekers, D.C.M., 1999, *Locatie Brug Haanwijk, gemeente Harmelen; een aanvullende archeologische inventarisatie (AAI)*. RAAP-briefrapport verslagnummer 1999-1174/MW (Amsterdam).

Schiltmans, D.E.A. & D. Bekius, 2005, *A12 BRAVO projecten 3, 6a, 6b en 8, gemeenten Woerden en Bodegraven. Een cultuurhistorisch onderzoek*. RAAP-rapport 1178 (Amsterdam).

Schute, I.A., 1999, *Woningbouwlocaties Spruit en Bosch, De Tuinderij, De Gemeentetuin en Hofwijk-West, gemeente Harmelen*. RAAP-rapport 436 (Amsterdam).

Toi, A.J. & B. Jansen, 2003, *Onderzoeksgebied Groepenbrug en rotonde, polder Breeveld, gemeente Woerden een inventariserend archeologisch onderzoek*. RAAP-rapport 894 (Amsterdam).

Vos, W.K., 2000, *Archeologisch onderzoek in de polder Breeveld langs de spoorlijn Woerden-Harmelen*. ADC-Rapport 33 (Bunschoten-Spakenburg).

Vos, W.K., 2001, *Woerden-Harmelerwaard*. ADC-Rapport 91 (Bunschoten-Spakenburg).

Waldus, W.B. & H.M. van der Velde, 2006, *Archeologie in vogelvlucht. Toepassingsmogelijkheden van het AHN in de archeologie*. Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies 6 (Amsterdam).

Bijlage 1: beschrijving onderzoekslocaties**Gemeente Woerden – Harmelen Harmelerwaard**

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	15637
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	13199
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	120335, 403779
Gemeente	Woerden
Plaats	Harmelen
Toponiem	Harmelerwaard/Dorpeldijk
Centrum Coördinaten (X/Y)	127170 456770
Kaartblad	31G
Complextyp	-
Type Onderzoek	Veldkartering (15 boringen, maximaal 2m diep)
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau
Aanleiding	Grondwerkzaamheden
Datum onderzoek	1993

Bevindingen

De boringen zijn deels gezet op het monumentterrein van hoge archeologische waarde 31G-041 (Rijneveld). Uit het onderzoek komt naar voren dat er t.h.v. vindplaats 35 veel archeologische indicatoren zijn aangetroffen. Op het monument zelf zijn drie boringen gezet, die overigens geen indicatoren hebben opgeleverd.

RAAP catalogusnummer 1, Objectnummers VLUT 34, 35, 36

Het aangrenzende perceel aan de oostzijde is afgevlut.

NAP hoogte terrein +60 cm

Datering

Romeinse tijd (mogelijk Late IJzertijd)

Selectieadvies

Voorstel tot attentiegebied en geen bodemversturende activiteiten uit te voeren dieper dan 50 cm.

Literatuur

Haarhuis, H.F.A. & E.P. Graafstal, 1993, *Vleuten-Harmelen: een archeologische kartering, inventarisatie en waardering*. RAAP-rapport 80 (Amsterdam).

Diepte grondsporen/vondsten	Tussen 20 en 70 cm -Mv
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Aardewerkfragmenten (handgevormd)
AHN	Geen gegevens
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	11402	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	13198	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelen	
Toponiem	Harmelerwaard	
Centrum Coördinaten (X/Y)	127500	456000
Kaartblad	31G	
Complextype	Romeinse weg	
Type Onderzoek	Booronderzoek (ca 300, tot 2m diep), 3 raaien om weg te localiseren zuidkant plangebied	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Herinrichting gebied tbv glastuinbouw	
Datum onderzoek	December 2000-januari 2001	

Bevindingen

Het onderzoek naar de Romeinse weg is uitgevoerd tussen de Heycop (gemeentegrens Woerden-Utrecht) en de Sportlaan en deels ten zuiden van de Leidsche Rijn. Er is geboord naar de weg tot 120 cm onder maaiveld. Het pakket oeverafzettingen varieert van 50-150 cm, dan is er een laklaag met komafzettingen eronder bestaande uit zwarte humeuze klei en/of kleiig veen. In het plangebied bestaat de ondergrond uit bedding-, oever- en geulafzettingen. Zowel de Heycop-geul als de Leidsche Rijn blijken ingegraven in natuurlijke restgeulen.

Er is een belangrijk deel van de Romeinse weg (ca 400 m) in kaart gebracht. Een raai leverde zeven boringen met indicatoren voor de weg op. De indruk bestaat dat een boring met grind met daarop puin duidt op een talud van de Romeinse weg. De Leidsche Rijn is ouder dan verwacht en bepalend voor de loop van de weg. Die maakt een scherpe knik in zuidelijke richting. Helaas lijkt de weg ten westen van de Heldamweg niet langer door te lopen, waarschijnlijk ligt hij deels onder het huidige wegdek in de Harmelerwaard en is hij deels vergraven bij de opeenvolgende verbreding van de Leidsche Rijn.

Binnen het onderzoeksgebied valt monument 15934 (31G-041, Rijnveld), maar desondanks heeft de boring daar geen archeologische indicatoren opgeleverd.

Het onderzoek heeft verder geen nieuwe archeologische vindplaatsen opgeleverd. Er is her en der wel recent huisvuilstort aangetroffen, geen aanwijzingen voor een grotere vindplaats.

Datering

Romeinse tijd

Selectieadvies

Waarschijnlijk kan de weg pas weer ten westen van Harmelen teruggevonden worden.

Literatuur

Jager, D.H. de & B. Jansen, 2001, *Herinrichtingsgebied Harmelerwaard, Gemeente Woerden. Een aanvullende archeologische inventarisatie en kartering Romeinse Weg*. RAAP-rapport 676 (Amsterdam).

Diepte grondsporen/vondsten	Onverstoord varieert +20 cm NAP tot -50 cm NAP, oeverafzettingen 0 cm tot -100 cm NAP Raai A Talud tussen 40 en 100 cm onder mv en Raai B 1 ^e grindniveau 40-80 -mv, 2 ^e grindniveau 95-105 cm -mv diepe houten palen op 120 en 280 -mv
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Grind, puin (talud)
AHN	Geen gegevens
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	3377	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	3578	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	50475	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelen	
Toponiem	Harmelerwaard/Dorpeldijk	
Centrum Coördinaten (X/Y)	127170	456770
Kaartblad	31G	
Complextype	(inheems) Romeinse nederzetting	
Type Onderzoek	Proefsleuven (2 stuks: ca 70x3 m en 40x5)	
Uitvoerder	ADC ArcheoProjecten	
Aanleiding	Bouw kassen	
Datum onderzoek	7-11 mei 2001	

Bevindingen

Uit de proefsleuven kon worden opgemaakt dat op dit terrein een kleine landelijke inheems-Romeinse nederzetting gesitueerd was (uniek voor de regio).

Het materiaal bestond uit een groot aantal scherven handgevormd aardewerk (71 stuks) en beduidend minder ruwwandig gedraaid aardewerk.

Vrij onregelmatige terreinhoogte (veel reliëf); het onderzoeksgebied was gedeeltelijk afgevlod (oostelijke deel perceelsgrens). Hoogste delen ca 70 cm +NAP, laagste punt 35 cm +NAP. Het afgevlodde deel in het oosten ligt tov hoogste deel ca 60 cm lager.

Datering

Late IJzertijd-Romeinse Tijd

Selectieadvies

Het verdient aanbeveling dit terrein te behouden voor toekomstig onderzoek. De maaiveldhoogte van 40 cm +NAP moet dan gehandhaafd blijven. Mocht de vindplaats niet te behouden zijn, dan is vervolgonderzoek in de vorm van een definitieve archeologische opgraving noodzakelijk.

Literatuur

Vos, W.K., 2001, *Woerden-Harmelerwaard*. ADC-Rapport 91 (Bunschoten-Spakenburg).

Diepte grondsporen/vondsten	Vlakaanleg op 10 cm +NAP (=niveau grondsporen). Greppels vaak ondiep (ca 15 cm een maal 40 cm)
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Grondsporen: paalgaten en -kuilen, langerekte kuilen en greppelsysteem. Bovenkant kuilen verstoord.
AHN	Geen gegevens van AHN, maaiveld ca. 40 +NAP
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	2496	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	3731	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelen	
Toponiem	Harmelerwaard/Dorpeldijk	
Centrum Coördinaten (X/Y)	127170	456770
Kaartblad	31G	
Complextype	Erf/huisplaats	
Type Onderzoek	Archeologische opgraving	
Uitvoerder	ADC ArcheoProjecten	
Aanleiding	Bouwwerkzaamheden	
Datum onderzoek	15-19 november 2001	

Bevindingen

Zwervend erf, bewoond in de 1e helft van de 1e eeuw na Chr. door inheemse boeren.

Datering

IJzertijd-Vroeg Romeinse Tijd

Literatuur

Lanzing, J.J., 2002, *Woerden-Harmelenwaard, vervolg AAO*. ADC Rapport136 (Bunschoten-Spakenburg).

Diepte grondsporen/vondsten	Maximaal 120 cm –mv; ondiepe vlakaanleg, sporen en structuren bevinden zich tamelijk dicht onder het maaiveld.
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Woonstalhuis, spiekers, perceelsgreppels, hooiberg; verstoring door grootschalige afkleiing percelen in gebied.
AHN	Geen gegevens
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	8771	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	4540	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelerwaard	
Toponiem	Dorpeldijk/Heldamweg	
Centrum Coördinaten (X/Y)	127769	456195
Kaartblad	31G	
Complextyp	Romeinse weg	
Type Onderzoek	Booronderzoek (29 boringen, max 4m diep)	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Herlokalisering aantal tuinbouwbedrijven	
Datum onderzoek	April 2004	

Bevindingen

Dit onderzoek is zowel een bureaustudie als een karterend booronderzoek. Tijdens het vorige onderzoek is in het midden van het perceel een geul aangetroffen die mogelijk in de Romeinse tijd open heeft gelegen (ten oosten Heldamweg). In het westelijke deel van het onderzoeksgebied is de *via militaris* goed in de bodem bewaard gebleven. Hiervoor zijn indicatoren aangetroffen.

Datering

Romeinse tijd

Selectieadvies

De beste optie is om de restanten van de Romeinse weg in situ te bewaren. Als dit geen optie is, zal het gebied dat verstoord wordt opgegraven moeten worden.

Literatuur

Jansen, B., *Plangebied Dorpeldijk/Heldamweg, Gemeente Woerden, een inventariserend archeologisch onderzoek*. RAAP-notitie 674 (Amsterdam).

	Indicatoren direct onder de bouwvoor en op grotere diepte (van basis bouwvoor tot ca 85 cm –mv en dieper ca 100 cm –mv tot max 170 cm tot op de komklei maar bijna altijd erboven in de oeverafzettingen)
Diepte grondsporen/vondsten	
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Grind en puin (wegindicatoren)
AHN	Geen gegevens
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	7165	
ARCHIS-Onderzoeksnummer	12332	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelerwaard	
Toponiem	Heldamweg	
Centrum Coördinaten (X/Y)	127750	455950
Kaartblad	31G	
Complextype	Romeinse weg	
Type Onderzoek	Proefsleuven (ca 70x4 m)	
Uitvoerder	Hollandia	
Aanleiding	Herlokalisering glastuinbouwbedrijven	
Datum onderzoek	12 augustus 2004	

Bevindingen

Verplaatsen van een aantal glastuinbouwbedrijven i.v.m. aanleg VINEX-locatie Leidse Rijn. De proefsleuf is exact over de boorraai van RAAP gelegd, waar enkele maanden ervoor de Romeinse weg is aangetoond. Er is een aantal van vier evenwijdige palenrijen teruggevonden waar de meest noordelijke een dubbele rij palen betreft. Het zou hier gaan om een 2^e bouwfase. De restanten van de Romeinse weg waren goed intact (toch kon aangetoond worden dat de Rijn actief was gedurende het gebruik van de weg, want deze was lichtelijk geërodeerd door de invloed van de rivier), de conservering was uitstekend. Parallel aan de weg is een sloot teruggevonden met allemaal Post-Middeleeuws materiaal, grootste nadruk op 19^e eeuwse resten.

Buiten de zone waar de limesweg is aangetoond zijn geen andere Romeinse archeologische sporen aangetroffen.

Opvallend is dat er bijna geen vondsten uit de Romeinse tijd geassocieerd konden worden met de weg (er waren überhaupt weinig Romeinse vondsten). Het meeste materiaal dat terug is gevonden (behoudens de slootvondsten) betrof Laet Middeleeuwse kogelpotfragmenten (*besenstrich* motief), Rijnlands aardewerk (12e eeuw) en de bodem van proto-steengoed aardewerk (13^e eeuw); verder kon het overige deel in de 14e/15e gedateerd worden.

Datering

Weg: Romeinse tijd

Overige vondsten: Late Middeleeuwen-Nieuwe Tijd

Selectieadvies

Door RAAP was al aangegeven om de Romeinse weg op de Provinciale monumentenkaart aan te geven. Met dit onderzoek wordt dat alleen maar bevestigd. Ten noorden van het wegtracé zijn geen behoudenswaardige archeologische waarden aangetroffen.

Literatuur

Gerritsen, S., 2004, *Inventariserend veldonderzoek aan de Heldamweg, gemeente Woerden*. Hollandia 49 (Zaandijk).

Diepte grondsporen/vondsten	Vanaf ca. 65 cm onder mv tot zeker 120 cm
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Palenrijen, zeer weinig ROM vondsten
AHN	Geen gegevens
IKAW	Hoge trefkans

Gemeente Woerden – Polder Breeveld

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	8093	
ARCHIS-Onderzoeksnummer	3501	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	50467	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Spoorverdubbeling/Polder Breeveld	
Centrum Coördinaten (X/Y)	123400	456500
Kaartblad	31G	
Complextype	weg/nederzetting	
Type Onderzoek	Archeologische opgraving	
Uitvoerder	ADC	
Aanleiding	Infrastructurele werken (spoorverdubbeling)	
Datum onderzoek	17-19 januari 2000	

Bevindingen

In het gebied zouden de vermoedelijke restanten liggen van de Romeinse weg en een mogelijk daaraan gerelateerde nederzetting. De vermoedelijke restanten van de weg lopen niet parallel aan de stroomrug, maar lijken meer door het nattere komdeeltje te lopen. Het gemis aan vondsten en grondsporen in dit oostelijke deel is opvallend. Vermoed wordt dat meer naar het westen de eventuele nederzetting/woonkern gezocht moet worden. Er wordt een Romeinse wachtpost in de buurt vermoed (dit deel ligt hoger dan de omliggende percelen). Het bodemprofiel is verstoord door afvletten van het onderzochte perceel

Datering

Romeinse tijd

Selectieadvies

Vervolgonderzoek in nabijgelegen iets hogere westelijke perceel, kan vermoedelijk meer uitsluitsel geven over het toenmalige landschap in relatie tot de exacte loop van de weg langs dit deel van de limes.

Literatuur

Vos, W.K., 2000, *Archeologisch onderzoek in de polder Breeveld langs de spoorlijn Woerden-Harmelen*. ADC-Rapport 33 (Bunschoten-Spakenburg).

Diepte grondsporen/vondsten	30 tot 125 cm –NAP (maaiveld gemiddeld ca 40 cm –NAP)
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Greppel (geen vondsten gedaan, ook geen hout), mogelijk weglichaam en berm sloten
AHN	-100 cm tot –50 cm (lichtgroen tot lichtoranje)
IKAW	Lage trefkans

NB in het vooronderzoek van RAAP (I.A. Schutte) op vindplaats 1 enkele indicatoren (zij het magere bewijs) voor aanwezigheid Romeinse weg. Alle indicatoren bevonden zich niet dieper dan 60 cm onder mv.

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	3268	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	458	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	50452	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Polder Breeveld	
Centrum Coördinaten (X/Y)	122245	456580
Kaartblad	31G	
Complextype	Romeinse weg, overige sporen LME/NT	
Type Onderzoek	Oppervlaktekartering en karterend booronderzoek (36 boringen, max 5m diep)	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Nieuwbouw, bedrijventerrein	
Datum onderzoek	Mei 2001	

Bevindingen

In de polder Breeveld (ten zuiden van de restgeul van de Oude Rijn), is een archeologische vindplaats aangetroffen op de beddingafzettingen. Op grond van het aardewerk wordt de vindplaats gedateerd in de late Middeleeuwen en/of Nieuwe Tijd. Daarnaast zijn op twee locaties mogelijk resten van de Romeinse weg aangetroffen (ophogingpakketten met daarin grind en hout).

Datering

- 1) Weg: Romeinse tijd
- 2) Overige sporen: late Middeleeuwen/Nieuwe tijd

Selectieadvies

AAO (proefsleuven) om de mogelijke resten van de Romeinse weg en de vindplaats nader te onderzoeken.

Literatuur

Jansen, B., 2001, *Nieuwbouwlocaties, bedrijventerrein en rotonde in de polder Breeveld, gemeente Woerden. Een aanvullende archeologische inventarisatie*. RAAP-rapport 706 (Amsterdam).

Diepte grondsporen/vondsten	1) In en direct onder de bouwvoor 2) Aan de oppervlakte, in en onder bouwvoor
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	1) Veel grind, (restanten) dijkje, (liggend) hout 2) Houtskool, bot, puin, aardewerk
AHN	Van -70 cm tot -10 cm (geelgroen tot donker oranje)
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	3643	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	-	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Polder Breeveld	
Centrum Coördinaten (X/Y)	122250	456550
Kaartblad	31G	
Complextype	Romeinse weg, LME/NT nederzetting	
Type Onderzoek	Proefsleuf (125 x ca. 2 m) en karterende boringen	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Aanleg rotonde en brug Steinhagenseweg	
Datum onderzoek	November/december 2002	

Bevindingen

Het onderzoek bestond uit zowel een waarderend onderzoek d.m.v. een proefsleuf op het terrein waar Jansen ruim een jaar eerder aanwijzingen aantrof voor het bestaan van de Romeinse weg. Het andere deel van het onderzoek betrof enkele boorraaiën (twee raaiën op het terrein evenwijdig aan de proefsleuf, ter hoogte van de rotonde, en een raai op de locatie Groepenbrug ten noorden van de Oude Rijn.

De proefsleuf is op sommige plaatsen 2m –NAP (het maaiveld lag net iets onder NAP), daarbij zijn 8 greppels en 2 kuilen tevoorschijn gekomen. Een van de greppels is zeker Romeins, een mogelijk Romeins/Vroeg Middeleeuws en twee Late Middeleeuwen. Er zijn paaltjes aangetroffen die als beschoeiing van de greppelwanden hebben gediend. Opvallend is dat het vondstmateriaal geen Romeinse resten betrof, slechts Laat Middeleeuws D en Nieuwe tijds aardewerk kwam naar boven. Er zijn geen restanten van gebouwen aangetroffen noch de aanwezigheid van de Romeinse weg.

Datering

Greppels: Romeinse tijd

Greppels en kuilen: Late Middeleeuwen, Nieuwe tijd

Selectieadvies

Noch voor het zuidelijke noch voor het noordelijke deel van het onderzoeksgebied wordt vervolgonderzoek aanbevolen.

Vervolgonderzoek (begeleiding, proefsleuven) aanbevolen voor het westelijke deel van het plangebied: hier nederzettingsresten LME/NT aangetroffen.

Aanleg sloot archeologisch begeleiden aangezien niet uitgesloten kan worden dat hier resten van de Romeinse weg zijn.

Literatuur

Tol, A.J. & B. Jansen, 2003, *Onderzoeksgebied Groepenbrug en rotonde, polder Breeveld, gemeente Woerden een inventariserend archeologisch onderzoek*. RAAP-rapport 894 (Amsterdam).

Diepte grondsporen/vondsten	NAP hoogte greppels en kuilen: van –59 cm tot –125 cm (mv varieert tussen 0 en –50 cm NAP).
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Kuilen en greppels
AHN	–30 cm tot 0 cm (oranje/donkeroranje)
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	7428	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	6067	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Frederik Hendriklaan 18a	
Centrum Coördinaten (X/Y)	121665	455840
Kaartblad	31G	
Complextype	-	
Type Onderzoek	Bureauonderzoek en karterend booronderzoek	
Uitvoerder	Archeomedia BV	
Aanleiding	Bouwwerkzaamheden	
Datum onderzoek	3 augustus 2004	

Bevindingen

De locatie is gelegen op geulafzettingen van de Oude Rijn. De natuurlijke bodemopbouw komt overeen met de verwachtingen betreffende zandige beddingen die bedekt zijn door een klei- en siltlaag. Een groot deel (ca 65%) van het toenmalige maaiveldniveau is verstoord geraakt door meer recente bouwwerkzaamheden. Op de overig 35% was het oude maaiveld intact, maar hier zijn geen aanwijzingen voor bewoning aangetroffen

Datering

IJzertijd-Romeinse tijd

Selectieadvies

Geen vervolgonderzoek noodzakelijk. Bouwplannen hoeven niet aangepast te worden na het vooronderzoek

Literatuur

Nijdam, L.C. & S. van der Staak-Stijnman, *Verkennd archeologisch onderzoek Frederik Hendriklaan 18a te Woerden*. Archeomedia-rapport A04-360-Z (Nieuwerkerk a/d IJssel).

Diepte grondsporen/vondsten	Nvt
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Nvt
AHN	Ca. +100-150 (licht paars) > opgehoogd!
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	9596	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	5761	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Geestdorp	
Centrum Coördinaten (X/Y)	121770	456510
Kaartblad	31G	
Complextype	-	
Type Onderzoek	Archeologische begeleiding	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Uitbreiding begraafplaats Rijnhof	
Datum onderzoek	Midden maart 2005	

Bevindingen

Begeleiding uitgevoerd n.a.v. eerder bureau- en inventariserend onderzoek. Daaruit kwam naar voren dat de kans bestond een vindplaats uit de IJzertijd/Romeinse tijd aan te treffen. De begeleiding betrof het verbreden van een aantal sloten aan de rand van het plangebied en de uitgraving van een centrale waterpartij. Hierbij zijn geen archeologische waarden van importantie aangetroffen (wel een losse vondst: kookpot scherven daterend Late Middeleeuwen).

Datering

-

Selectieadvies

Er is in het plangebied geen aanwijzingen voor het bestaan van archeologische vindplaatsen. Verder archeologisch onderzoek is daardoor niet noodzakelijk.

De hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Late Middeleeuwen kan gehandhaafd blijven voor de stroomgordelafzettingen van de Oude Rijn..

Literatuur

Muller, A, 2004, *Plangebied Geestdorp, gemeente Woerden; archeologische vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek*. RAAP-notitie 913 (Amsterdam).

Borsboom. A.J., 2005, *Plangebied Geestdorp, Gemeente Woerden. Een archeologische begeleiding*. RAAP-notitie 1176 (Amsterdam).

Diepte grondsporen/vondsten	Nvt
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Nvt
AHN	-70 cm tot +10 cm (geelgroen tot rood)
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	15006	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	13232	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Utrechtsestraat 116a	
Centrum Coördinaten (X/Y)	122110	456510
Kaartblad	31G	
Complextype	-	
Type Onderzoek	Booronderzoek (boringen 17, max. 3m diep)	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Bouwwerkzaamheden	
Datum onderzoek	19 december 2005	

Bevindingen

Onbekend, maar afgaande op het selectieadvies moeten er geen duidelijke archeologische indicatoren in het plangebied aangetroffen zijn.

Datering

-

Selectieadvies

Geen archeologisch vervolgonderzoek.

Literatuur

(Nog) niet verschenen(?!)

Diepte grondsporen/vondsten	Nvt
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Nvt
AHN	-20 cm tot +20 cm (oranje tot rood)
IKAW	Hoge trefkans

Gemeente Woerden – Harmelen Haanwijk

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	10485-10488	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	10485-10488	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelen	
Toponiem	-	
Centrum Coördinaten (X/Y)	125200	455800
Kaartblad	31G	
Complextype	-	
Type Onderzoek	Booronderzoek	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Grondwerkzaamheden	
Datum onderzoek	Eind december 1998	

Bevindingen

In totaal zijn op vier verschillende percelen ten westen van Harmelen 51 boringen gezet met een maximale diepte van 400 cm onder maaiveld. Het onderzoek heeft geen archeologische indicatoren opgeleverd.

Datering

-

Selectieadvies

Geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten in het onderzoeksgebied.

Literatuur

Schute, I.A., 1999, *Woningbouwlocaties Spruit en Bosch, De Tuinderij, De Gemeentetuin en Hofwijk-West, gemeente Harmelen*. RAAP-rapport 436 (Amsterdam).

Diepte grondsporen/vondsten	Nvt
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Nvt
AHN	Zuidzijde Rijn: -120 cm tot -70 cm (blauwgroen tot geelgroen) en noordzijde Rijn: ca. 0 cm tot ca 100 cm (donker oranje tot paars)
IKAW	Lage (10485) en hoge trefkans (overig)

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	10626	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	10626	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelen	
Toponiem	Haanwijk	
Centrum Coördinaten (X/Y)	125070	456110
Kaartblad	31G	
Complextype	Romeinse weg	
Type Onderzoek	Booronderzoek (18 boringen, max. tot 3m diep)	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Brug over de Rijn	
Datum onderzoek	Augustus 1999	

Bevindingen

Onderzoek uitgevoerd t.h.v. de brug Haanwijk. Speciale aandacht ging uit naar het terugvinden van restanten van de Romeinse weg. De stroomrug van de Oude Rijn is hier aanwezig. Bij Haanwijk 21 is de Romeinse weg waargenomen op basis van grindjes in hoge deel oude vegetatiehorizont; met de eventuele aanwezigheid van de weg moet toch rekening gehouden worden. Ondanks kleine puindeeltjes en houtskoolresten geconcludeerd dat er waarschijnlijk geen nederzettingssporen zitten.

Datering

Romeinse tijd

Selectieadvies

Voorafgaand aan de werkzaamheden dient bij voorkeur een Aanvullend Archeologisch Onderzoek (AAO) uitgevoerd te worden (een proefsleuf op het perceel ten zuiden van Haanwijk).

Literatuur

Raemaekers, D.C.M., 1999, Locatie Brug Haanwijk, gemeente Harmelen; een aanvullende archeologische inventarisatie (AAI). RAAP-briefrapport verslagnummer 1999-1174/MW (Amsterdam).

Diepte grondsporen/vondsten	Tot 145 cm –mv (hk op 40-50 cm en 70-85 cm –mv)
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Puindeeltjes (recent?!), houtskool, hoge vegetatiehorizont ca 30 cm –mv, relief/glooiing van oude oppervlak: grind op hoogste deel
AHN	Ca. –70 cm tot +20 cm (geelgroen tot rood)
IKAW	Hoge trefkans

Gemeente Woerden – Barwoutswaarder

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	Onbekend	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	Onbekend	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	Onbekend	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Barwoutswaarder	
Centrum Coördinaten (X/Y)	118xxx	455xxx
Kaartblad	31D	
Complextype	Weg, nederzetting onbepaald	
Type Onderzoek	Boringen	
Uitvoerder	RAAP	
Aanleiding	Uitbreiding bedrijventerrein	
Datum onderzoek	17-18 April 2002	

Bevindingen

Een vindplaats met materiaal uit verschillende perioden (omvang ca 2 ha). Daarnaast aanwijzingen voor Limesweg.

Datering

Late IJzertijd-Romeinse tijd

Selectieadvies

Alleen aanvullend booronderzoek wenselijk in het zuiden van het plangebied. Proefsleuven zouden gebruikt moeten worden voor waardering vindplaats in het noordelijke en centrale deel van het plangebied.

Literatuur

Muller, A., 2002, Plangebied Barwoutswaarder-West, gemeente Woerden; een inventariserend archeologisch onderzoek. RAAP-notitie 105 (Amsterdam).

Diepte grondsporen/vondsten	20 tot 80 cm onder maaiveld (geringe diepteligging)
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Aw, bot, huttenleem, houtskool (naar zuiden neemt dichtheid af)
AHN	Geen gegevens
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	3993	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	5408, 12189, 12190	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	58338	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Barwoutswaarder	
Centrum Coördinaten (X/Y)	118450	455300
Kaartblad	31D	
Complextype	Weg, nederzetting, grafveld	
Type Onderzoek	Proefsleuven	
Uitvoerder	ADC ArcheoProjecten	
Aanleiding	Infrastructuurle werken/booronderzoek RAAP	
Datum onderzoek	Eerst helft april 2003	

Bevindingen

Het onderzoeksgebied herbergt mogelijk de resten van een Romeins grafveld. Het zou gaan om vier mogelijke graven. Er bestaat geen relatie tussen de crematiegraven en de nederzetting.

Datering

Late IJzertijd-Romeinse tijd

Selectieadvies

Naar aanleiding van het proefsleuvenonderzoek wordt een definitieve archeologische opgraving aangeboden.

Literatuur

Blom, E., 2005, *Archeologisch onderzoek naar een Romeinse vindplaats in Woerden Barwoutswaarder-West*. ADC-rapport 318 (Amersfoort).

Diepte grondsporen/vondsten	1) 110 cm –NAP (restgeul) > minimaal 80 cm onder mv (het lijkt erop dat de resten zelf minder diep aangetroffen zijn).
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	1) Denarius bodem grindpakket, 2 fibulae zelfde niveau in verband gebracht met grafveld 2) greppels, kuilen, restgeul Rijn, crematiegraven
AHN	-30 tot +50 cm (oranje tot donkerrood)
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	5768	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	5407	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	Geen	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Barwoutswaarder	
Centrum Coördinaten (X/Y)	118450	455300
Kaartblad	31D	
Complextype	Grafveld, nederzetting	
Type Onderzoek	Archeologische opgraving (2 putten, 10 boringen)	
Uitvoerder	ADC ArcheoProjecten	
Aanleiding	Infrastructurele werken	
Datum onderzoek	Tweede helft januari 2004	

Bevindingen

Tijdens dit onderzoek werden geen nieuwe sporen van een Romeins grafveld, zoals dat er nog uitzag in het voorgaande proefsleuvenonderzoek, aangetroffen. Er is maximaal 100 cm onder maaiveld gegraven.

Datering

Romeinse tijd

Selectieadvies

Het is mogelijk dat bij de ontwikkeling van het plangebied rekening gehouden kan worden met het tracé van de Romeinse weg.

Literatuur

Blom, E., 2005, *Archeologisch onderzoek naar een Romeinse vindplaats in Woerden Barwoutswaarder-West*. ADC-rapport 318 (Amersfoort).

Diepte grondsporen/vondsten	Maximaal 100 cm -mv
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Divers Romeinse artefacten
AHN	-30 tot +50 cm (oranje tot donkerrood)
IKAW	Hoge trefkans

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	8187	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	3714	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Barwoutswaarderpolder	
Centrum Coördinaten (X/Y)	117900	453620
Kaartblad	31D	
Complextype	-	
Type Onderzoek	Booronderzoek (16 boringen, max 2 m diep)	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Verbreding van watergang in middenberm A12	
Datum onderzoek	6 augustus 2004	

Bevindingen

Crevasseafzetting in het westen ligt niet op de plaats waar hij in de IKAW aangegeven is. In enkele boringen zijn spikkels houtskool teruggevonden. De bodem in het plangebied is plaatselijk ernstig verstoord (tijdens aanleg A12).

Datering

-

Selectieadvies

Er is geen vervolgonderzoek nodig.

Literatuur

de Kort, J.W., 2004, Plangebied Plusstrook A12 Woerden-Gouwe, gemeente Woerden; een inventariserend archeologisch onderzoek. RAAP-notitie 808 (Amsterdam).

Diepte grondsporen/vondsten	Nvt
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Nvt
AHN	Opgehoogd
IKAW	Hoge trefkans

Gemeente Woerden et al – BRAVO Project

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	-	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	-	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	60408 (project 8 – vindplaats 3) 60410 (project 3 westelijk deel – vindplaats 2) 60412 (project 3 westelijk deel – vindplaats 1)	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Waarderstroomrug, Parallelweg West	
Centrum Coördinaten (X/Y) 60408	127100	455600
Centrum Coördinaten (X/Y) 60410	118200	453730
Centrum Coördinaten (X/Y) 60412	117435	453650
Kaartblad	31D	
Complextype	-	
Type Onderzoek	Booronderzoek	
Geomorfologie	Oeverwal	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	m.e.r. procedure A12 BRAVO projecten	
Datum onderzoek	maart – mei 2005	

Bevindingen

In opdracht van Witteveen + Bos heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau van eind maart tot en met begin mei 2005 een cultuurhistorisch (historisch-geografisch, architectuurhistorisch en archeologisch) onderzoek uitgevoerd ten behoeve van de m.e.r.-procedure A12 BRAVO projecten 3, 6a, 6b en 8. Het project A12 BRAVO (Brede Regionale Aanpak Voorkomt Oponthoud) is opgezet door de provincie Utrecht, Rijkswaterstaat, het Bestuur Regio Utrecht en de gemeenten Utrecht, Woerden, Bodegraven, Montfoort en Nieuwegein met het doel de ontsluiting en de bereikbaarheid van de kernen in deze gemeenten te verbeteren. De MER waarvoor onderhavige cultuurhistorische inventarisatie is uitgevoerd, heeft betrekking op de aanleg van 4 aansluitingswegen op de A12 nabij Woerden en Harmelen. Doel van het onderzoek was vaststellen of in de projectgebieden (inclusief varianten) historisch-geografische, architectuurhistorische en archeologische waarden aanwezig zijn of verwacht kunnen worden. De historisch-geografische en architectuurhistorische inventarisatie richtte zich daarbij op de volledige projectgebieden. Voor wat betreft de archeologische inventarisatie beperkte het onderzoek zich tot de delen waarvoor een hoge archeologische verwachting geldt, voor zover bedreigt door de aanlegplannen.

In overeenstemming met hetgeen verwacht werd op basis van het bureauonderzoek (een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de IJzertijd t/m Nieuwe tijd) zijn in 2 van de 4 projectgebieden tijdens het inventariserend archeologisch onderzoek 3 archeologische vindplaatsen aangetroffen.

Project 3 - vindplaats 1

In het westelijke deel van het tracé van project 3, ter hoogte van boring 6, zijn in de afzettingen van de Waarder stroomgordel aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats uit de periode IJzertijd t/m Romeinse tijd (ARCHIS-vondstmeldingsnummer 2353).

Project 3 - vindplaats 2

Eveneens in het westelijke deel van het tracé van project 3, ter hoogte van de boringen 17, 18 en 23, zijn in de top van de komafzettingen op de overgang naar de afzettingen van de Waarder stroomgordel, aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats uit de Vroege en Late Middeleeuwen (ARCHIS-vondstmeldingsnummer 2354).

Project 8 - vindplaats 3

In het oostelijke tracé van project 8, ter hoogte van de boringen 34 en 35, zijn in de afzettingen van de Oude Rijn stroomgordel aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats uit de periode Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd (ARCHIS-vondstmeldingsnummer 2356).

De overige delen van de projecten, noch in het oostelijke deel van het tracé van project 3 (ter hoogte van Kromwijk, ten zuiden van rotonde bij Wulvenhorst baan), noch in het tracé van project 6b (Haanwijk), zijn aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen. In het tracé van project 6b zijn geen aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van de Romeinse weg.

Datering

Waarneming 60408 Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd

Waarneming 60410 Late Middeleeuwen

Waarneming 60412 IJzertijd

Selectieadvies

Onbekend

Literatuur

Schiltmans, D.E.A. & D. Bekius, 2005, A12 BRAVO projecten 3, 6a, 6b en 8, gemeenten Woerden en Bodegraven. Een cultuurhistorisch onderzoek. RAAP-rapport 1178 (Amsterdam).

60408

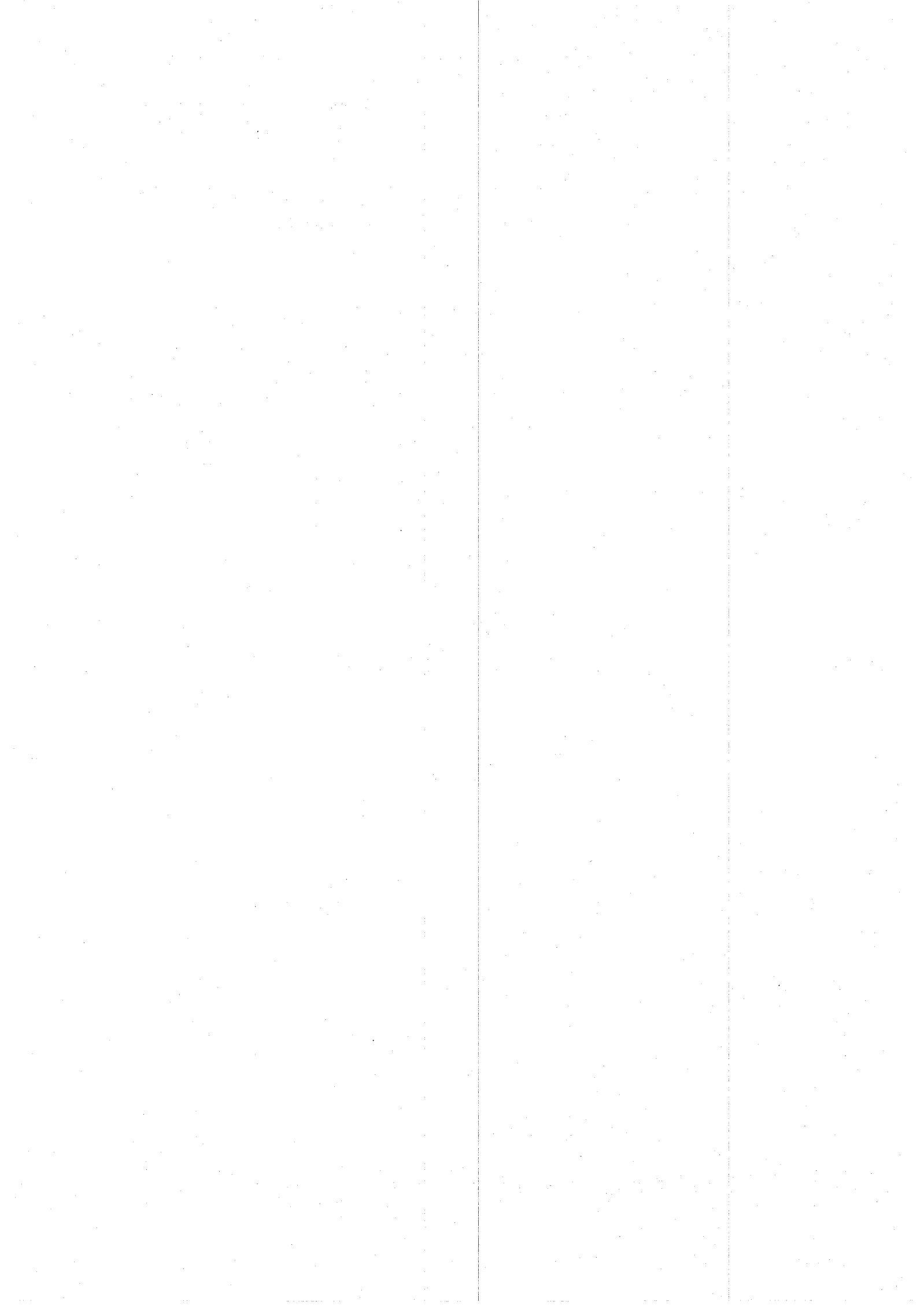
Diepte grondsporen/vondsten	20 tot 120 cm –mv (op 70 cm grijsbak aw) langs de Utrechtsestraat tot 100 cm –mv verstoord (mv is 40 cm –NAP)
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Mogelijk huisterp: aw, houtskool, bot, puin, fosfaten)
AHN	Geen gegevens
IKAW	Hoge trefkans

60410

Diepte grondsporen/vondsten	25-45 cm –mv
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Houtskool resten, bot en puil (pakket ca 20 cm dik)
AHN	-90 tot –120 cm (blauwgroen tot lichtgroen)
IKAW	Hoge trefkans

60412

Diepte grondsporen/vondsten	Vanaf 45 cm –mv (mv is ca 90 cm –NAP)
Type grondsporen/vondsten/indicatoren	Houtskoolresten, pakket van houtskool spikkels
AHN	-80 tot –110 cm (blauwgroen tot geelgroen)
IKAW	Hoge trefkans

Gemeente Woerden – Harmelen Harmelerwaard

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	15637
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	13199
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	120335, 403779
Gemeente	Woerden
Plaats	Harmelen
Toponiem	Harmelerwaard
Centrum Coördinaten (X/Y)	127160 456780
Kaartblad	31G
Complextype	
Type Onderzoek	Veldkartering (15 boringen, maximaal 2m diep)
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau
Aanleiding	Grondwerkzaamheden
Datum onderzoek	1993

Bevindingen

De boringen zijn deels gezet op het monumentterrein van hoge archeologische waarde 31G-041 (Rijneveld). Uit het onderzoek komt naar voren dat er t.h.v. vindplaats 35 veel archeologische indicatoren zijn aangetroffen. Op het monument zelf zijn drie boringen gezet, die overigens geen indicatoren hebben opgeleverd.

Datering

Selectieadvies

Literatuur

Haarhuis, H.F.A. & E.P. Graafstal, 1993, *Vleuten-Harmelen: een archeologische kartering, inventarisatie en waardering*. RAAP-rapport 80 (Amsterdam).

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	11402	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	13198	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)		
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelen	
Toponiem	Harmelerwaard	
Centrum Coördinaten (X/Y)	127500	456000
Kaartblad	31G	
Complextype		
Type Onderzoek	Booronderzoek (ca 300, tot 2m diep)	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Herinrichting gebied tbv glastuinbouw	
Datum onderzoek	December 2000-januari 2001	

Bevindingen

Het onderzoek naar de Romeinse weg is uitgevoerd tussen de Heycop (gemeentegrens Woerden-Utrecht) en de Sportlaan en deels ten zuiden van de Leidsche Rijn. Er is geboord naar de weg tot 120 cm onder maaiveld. Het pakket oeverafzettingen varieert van 50-150 cm, dan is er een laklaag met komafzettingen eronder bestaande uit zwarte humeuze klei en/of kleig veen. In het plangebied bestaat de ondergrond uit bedding-, oever- en geulafzettingen. Zowel de Heycop-geul als de Leidsche Rijn blijken ingegraven in natuurlijke restgeulen.

Er is een belangrijk deel van de Romeinse weg (ca 400 m) in kaart gebracht. Een raai leverde zeven boringen met indicatoren voor de weg op. De indruk bestaat dat een boring met grind met daarop puin duidt op een talud van de Romeinse weg. De Leidsche Rijn is ouder dan verwacht en bepalend voor de loop van de weg. Die maakt een scherpe knik in zuidelijke richting. Helaas lijkt de weg ten westen van de Heldamweg niet langer door te lopen, waarschijnlijk ligt hij deels onder het huidige wegdek in de Harmelerwaard en is hij deels vergraven bij de opeenvolgende verbreding van de Leidsche Rijn.

Binnen het onderzoeksgebied valt monument 15934 (31G-041, Rijnveld), maar desondanks heeft de boring geen archeologische indicatoren opgeleverd.

Het onderzoek heeft verder geen nieuwe archeologische vindplaatsen opgeleverd. Er is her en der wel recent huisvuilstort aangetroffen, geen aanwijzingen voor een grotere vindplaats.

Datering

Romeinse tijd

Selectieadvies

Waarschijnlijk kan de weg pas weer ten westen van Harmelen teruggevonden worden.

Literatuur

Jager, D.H. de & B. Jansen, 2001, *Herinrichtingsgebied Harmelerwaard, Gemeente Woerden. Een aanvullende archeologische inventarisatie en kartering Romeinse Weg*. RAAP-rapport 676 (Amsterdam).

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	3377	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	3578	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	50475	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelen	
Toponiem	Harmelerwaard/Dorpeldijk	
Centrum Coördinaten (X/Y)	127170	456770
Kaartblad		
Complextype		
Type Onderzoek	Proefsleuven (2)	
Uitvoerder	ADC ArcheoProjecten	
Aanleiding	Bouw kassen	
Datum onderzoek	7-11 mei 2001	

Bevindingen

Uit de proefsleuven kon worden opgemaakt dat op dit terrein een kleine landelijke inheems-Romeinse nederzetting gesitueerd was (uniek voor de regio).

Het materiaal bestond uit een groot aantal scherven handgevormd aardewerk (71 stuks) en beduidend minder ruwwandig gedraaid aardewerk.

Datering

Late IJzertijd-Romeinse Tijd

Selectieadvies

Het verdient aanbeveling dit terrein te behouden voor toekomstig onderzoek. De maaiveldhoogte van 40 cm +NAP moet dan gehandhaafd blijven. Mocht de vindplaats niet te behouden zijn, dan is vervolgonderzoek in de vorm van een definitieve archeologische opgraving noodzakelijk.

Literatuur

Vos, W.K., 2001, *Woerden-Harmelerwaard*. ADC-Rapport 91 (Bunschoten-Spakenburg).

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	2496	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	3731	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)		
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelen	
Toponiem	Harmelerwaard/Dorpeldijk	
Centrum Coördinaten (X/Y)	127170	456770
Kaartblad	31G	
Complextype	Erf/huisplaats	
Type Onderzoek	Archeologische opgraving	
Uitvoerder	ADC ArcheoProjecten	
Aanleiding	Bouwwerkzaamheden	
Datum onderzoek	15-19 november 2001	

Bevindingen

Zwervend erf, bewoond in de 1e helft van de 1e eeuw na Chr. door inheemse boeren.

Datering

IJzertijd-Vroeg Romeinse Tijd

Literatuur

Lanzing, J.J., 2002, *Woerden-Harmelerwaard, vervolg AAO*. ADC Rapport136 (Bunschoten-Spakenburg).

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	8771	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	4540	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)		
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelerwaard	
IKAW	Hoge trefkans	
Toponiem	Dorpeldijk/Heldamweg	
Centrum Coördinaten (X/Y)	127769	456195
Kaartblad	31G	
Complextype	Romeinse weg	
Type Onderzoek	Booronderzoek (29 boringen, max 4m diep)	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Herlokalisering aantal tuinbouwbedrijven	
Datum onderzoek	April 2004	

Bevindingen

Dit onderzoek is zowel een bureaustudie als een karterend booronderzoek. Tijdens het vorige onderzoek is in het midden van het perceel een geul aangetroffen die mogelijk in de Romeinse tijd open heeft gelegen (ten oosten Heldamweg). In het westelijke deel van het onderzoeksgebied is de *via militaris* goed in de bodem bewaard gebleven. Hiervoor zijn indicatoren aangetroffen.

Datering

Romeinse tijd

Selectieadvies

De beste optie is om de restanten van de Romeinse weg in situ te bewaren. Als dit geen optie is, zal het gebied dat verstoord wordt opgegraven moeten worden.

Literatuur

Jansen, B., *Plangebied Dorpeldijk/Heldamweg, Gemeente Woerden, een inventariserend archeologisch onderzoek*. RAAP-notitie 674 (Amsterdam).

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	7165	
ARCHIS-Onderzoeksnummer	12332	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)		
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelerwaard	
Toponiem	Heldamweg	
IKAW	Hoge trefkans	
Centrum Coördinaten (X/Y)	127750	455950
Kaartblad	31G	
Complextype	Romeinse weg	
Type Onderzoek	Proefsleuven (ca 70x4 m)	
Uitvoerder	Hollandia	
Aanleiding	Herlokalisering glastuinbouwbedrijven	
Datum onderzoek	12 augustus 2004	

Bevindingen

Verplaatsen van een aantal glastuinbouwbedrijven i.v.m. aanleg VINEX-locatie Leidse Rijn. De proefsleuf is exact over de boorraai van RAAP gelegd, waar enkele maanden ervoor de Romeinse weg is aangetoond. Er is een aantal van vier evenwijdige palenrijen teruggevonden waar de meest noordelijke een dubbele rij palen betreft. Het zou hier gaan om een 2^e bouwfase. De restanten van de Romeinse weg waren goed intact (toch kon aangetoond worden dat de Rijn actief was gedurende het gebruik van de weg, want deze was lichtelijk geërodeerd door de invloed van de rivier), de conservering was uitstekend. Parallel aan de weg is een sloot teruggevonden met allemaal Post-Middeleeuws materiaal, grootste nadruk op 19^e eeuwse resten.

Buiten de zone waar de limesweg is aangetoond zijn geen andere Romeinse archeologische sporen aangetroffen.

Opvallend is dat er bijna geen vondsten uit de Romeinse tijd geassocieerd konden worden met de weg (er waren überhaupt weinig Romeinse vondsten). Het meeste materiaal dat terug is gevonden (behoudens de slootvondsten) betrof Laat Middeleeuwse kogelpotfragmenten (*besenstrich* motief), Rijnlands aardewerk (12e eeuw) en de bodem van proto-steengoed aardewerk (13^e eeuw); verder kon het overige deel in de 14e/15e gedateerd worden.

Datering

Weg: Romeinse tijd

Overige vondsten: Late Middeleeuwen-Nieuwe Tijd

Selectieadvies

Door RAAP was al aangegeven om de Romeinse weg op de Provinciale monumentenkaart aan te geven. Met dit onderzoek wordt dat alleen maar bevestigd. Ten noorden van het wegtracé zijn geen behoudenswaardige archeologische waarden aangetroffen.

Literatuur

Gerritsen, S., 2004, *Inventariserend veldonderzoek aan de Heldamweg, gemeente Woerden*. Hollandia 49 (Zaandijk).

Gemeente Woerden – Polder Breeveld

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	8093	
ARCHIS-Onderzoeksnummer	3501	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	50467	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Polder Breeveld	
IKAW	Lage trefkans	
Centrum Coördinaten (X/Y)	123400	456500
Kaartblad	31G	
Complextype	weg/nederzetting	
Type Onderzoek	Archeologische opgraving?	
Uitvoerder		
Aanleiding	Infrastructurele werken (spoorverdubbeling)	
Datum onderzoek	17 januari 2000	

Bevindingen

In het gebied zouden de vermoedelijke restanten liggen van de Romeinse weg en een mogelijk daaraan gerelateerde nederzetting.

Datering

Romeinse tijd

Selectieadvies

Vervolgonderzoek kan vermoedelijk meer uitsluitsel geven over het toenmalige landschap in relatie tot de exacte loop van de weg langs dit deel van de limes.

Literatuur

Vos, W.K., 2000, *Archeologisch onderzoek in de polder Breeveld langs de spoorlijn Woerden-Harmelen*. ADC-Rapport 33 (Bunschoten-Spakenburg).

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	3268	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	458	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	50452	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
IKAW	Hoge trefkans	
Toponiem	Polder Breeveld	
Centrum Coördinaten (X/Y)	122245	456580
Kaartblad	31G	
Complextype		
Type Onderzoek	Oppervlaktekartering en karterend booronderzoek (36 boringen, max 5m diep)	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Nieuwbouw, bedrijventerrein	
Datum onderzoek	Mei 2001	

Bevindingen

In de polder Breeveld (ten zuiden van de restgeul van de Oude Rijn), is een archeologische vindplaats aangetroffen op de beddingafzettingen. Op grond van het aardewerk wordt de vindplaats gedateerd in de late Middeleeuwen en/of Nieuwe Tijd. Daarnaast zijn op twee locaties mogelijk resten van de Romeinse weg aangetroffen (ophogingspakketten met daarin grind en hout).

Datering

Weg: Romeinse tijd

Overige sporen: late Middeleeuwen/Nieuwe tijd

Selectieadvies

AAO (proefsleuven) om de mogelijke resten van de Romeinse weg en de vindplaats nader te onderzoeken.

Literatuur

Jansen, B., 2001, *Nieuwbouwlocaties, bedrijventerrein en rotonde in de polder Breeveld, gemeente Woerden. Een aanvullende archeologische inventarisatie*. RAAP-rapport 706 (Amsterdam).

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	3643	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	-	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	-	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Polder Breeveld	
IKAW	Hoge trefkans	
Centrum Coördinaten (X/Y)	122250	456550
Kaartblad	31G	
Complextype	Onbekend	
Type Onderzoek	Proefsleuf (125 x ca. 2 m) en karterende boringen	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Aanleg rotonde en brug Steinhagenseweg	
Datum onderzoek	November/december 2002	

Bevindingen

Het onderzoek bestond uit zowel een waarderend onderzoek d.m.v. een proefsleuf op het terrein waar Jansen ruim een jaar eerder aanwijzingen aantrof voor het bestaan van de Romeinse weg. Het andere deel van het onderzoek betrof enkele boorraaien (twee raaien op het terrein evenwijdig aan de proefsleuf, ter hoogte van de rotonde, en een raai op de locatie Groepenbrug ten noorden van de Oude Rijn.

De proefsleuf is op sommige plaatsen 2m –NAP (het maaiveld lag net iets onder NAP), daarbij zijn 8 greppels en 2 kuilen tevoorschijn gekomen. Een van de greppels is zeker Romeins, een mogelijk Romeins/Vroeg Middeleeuws en twee Late Middeleeuwen. Er zijn paaltjes aangetroffen die als beschoeiing van de greppelwanden hebben gediend. Opvallend is dat het vondstmateriaal geen Romeinse resten betrof, slechts Laat Middeleeuws D en Nieuwe tijds aardewerk kwam naar boven. Er zijn geen restanten van gebouwen aangetroffen noch de aanwezigheid van de Romeinse weg.

Datering

Greppels: Romeinse tijd

Greppels en kuilen: Late Middeleeuwen, Nieuwe tijd

Selectieadvies

Literatuur

Tol, A.J. & B. Jansen, 2003, *Onderzoeksgebied Groepenbrug en rotonde, polder Breeveld, gemeente Woerden een inventariserend archeologisch onderzoek*. RAAP-rapport 894 (Amsterdam).

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	7428
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	6067
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	
Gemeente	Woerden
Plaats	Woerden
Toponiem	Frederik Hendriklaan 18a
IKAW	Hoge trefkans
Centrum Coördinaten (X/Y)	
Kaartblad	31G
Complextype	-
Type Onderzoek	Bureauonderzoek en karterend booronderzoek
Uitvoerder	Archeomedia BV
Aanleiding	Bouwwerkzaamheden
Datum onderzoek	3 augustus 2004

Bevindingen

De locatie is gelegen op geulafzettingen van de Oude Rijn. De natuurlijke bodemopbouw komt overeen met de verwachtingen betreffende zandige beddingen die bedekt zijn door een klei- en siltlaag. Een groot deel (ca 65%) van het toenmalige maaiveldniveau is verstoord geraakt door meer recente bouwwerkzaamheden. Op de overig 35% was het oude maaiveld intact, maar hier zijn geen aanwijzingen voor bewoning aangetroffen

Datering

IJzertijd-Romeinse tijd

Selectieadvies

Geen vervolgonderzoek noodzakelijk. Bouwplannen hoeven niet aangepast te worden na het vooronderzoek

Literatuur

Nijdam, L.C. & S. van der Staak-Stijnman, *Verkennd archeologisch onderzoek Frederik Hendriklaan 18a te Woerden*. Archeomedia-rapport A04-360-Z (Nieuwerkerk a/d IJssel).

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	9596
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	5761
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	
Gemeente	Woerden
Plaats	Woerden
Toponiem	Geestdorp
IKAW	Hoge trefkans
Centrum Coördinaten (X/Y)	
Kaartblad	31G
Complextype	
Type Onderzoek	Archeologische begeleiding
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau
Aanleiding	Uitbreiding begraafplaats Rijnhof
Datum onderzoek	Midden maart 2005

Bevindingen

Begeleiding uitgevoerd n.a.v. eerder bureau- en inventariserend onderzoek. Daaruit kwam naar voren dat de kans bestond een vindplaats uit de IJzertijd/Romeinse tijd aan te treffen. De begeleiding betrof het verbreden van een aantal sloten aan de rand van het plangebied en de uitgraving van een centrale waterpartij. Hierbij zijn geen archeologische waarden van importantie aangetroffen (wel een losse vondst: kookpot scherven daterend Late Middeleeuwen).

Datering

-

Selectieadvies

Er is in het plangebied geen aanwijzingen voor het bestaan van een nederzetting. Verder archeologisch onderzoek is daardoor niet noodzakelijk.

Literatuur

Muller, A, 2004, *Plangebied Geestdorp, gemeente Woerden; archeologische vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek*. RAAP-notitie 913 (Amsterdam).

Borsboom. A.J., 2005, *Plangebied Geestdorp, Gemeente Woerden. Een archeologische begeleiding*. RAAP-notitie 1176 (Amsterdam).

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	15006
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	13232
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	
Gemeente	Woerden
Plaats	Woerden
Toponiem	Utrechtsestraat 116a
IKAW	Hoge trefkans
Centrum Coördinaten (X/Y)	
Kaartblad	31G
Complextype	
Type Onderzoek	Booronderzoek (boringen 17, max. 3m diep)
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau
Aanleiding	
Datum onderzoek	19 december 2005

Bevindingen

Onbekend, maar afgaande op het selectieadvies moeten er geen duidelijke archeologische indicatoren in het plangebied aangetroffen zijn.

Datering

-

Selectieadvies

Geen archeologisch vervolgonderzoek

Literatuur

Nog niet kunnen bekijken.

Gemeente Woerden – Harmelen Haanwijk

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	10485-10488
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	10485
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	
Gemeente	Woerden
Plaats	Harmelen
Toponiem	-
IKAW	Lage trefkans (10485) en hoge trefkans
Centrum Coördinaten (X/Y)	
Kaartblad	31G
Complextype	
Type Onderzoek	Booronderzoek
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau
Aanleiding	Grondwerkzaamheden
Datum onderzoek	Eind december 1998

Bevindingen

In totaal zijn op vier verschillende percelen ten westen van Harmelen 51 boringen gezet met een maximale diepte van 400 cm onder maaiveld. Het onderzoek heeft geen archeologische indicatoren opgeleverd.

Datering

-

Selectieadvies

Geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten in het onderzoeksgebied.

Literatuur

Schulte, I.A., 1999, *Woningbouwlocaties Spruit en Bosch, De Tuinderij, De Gemeentetuin en Hofwijk-West, gemeente Harmelen*. RAAP-rapport 436 (Amsterdam).

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	10626	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	10626	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)		
Gemeente	Woerden	
Plaats	Harmelen	
Toponiem	Haanwijk	
IKAW	Hoge trefkans	
Centrum Coördinaten (X/Y)	125070	456110
Kaartblad	31G	
Complextype		
Type Onderzoek	Booronderzoek (18 boringen, max. tot 3m diep)	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Brug over de Rijn	
Datum onderzoek	Augustus 1999	

Bevindingen

Onderzoek uitgevoerd t.h.v. de brug Haanwijk. Speciale aandacht ging uit naar het terugvinden van restanten van de Romeinse weg. De stroomrug van de Oude Rijn is hier aanwezig. Bij Haanwijk 21 is de Romeinse weg waargenomen; met de eventuele aanwezigheid van de weg moet toch rekening gehouden worden.

Datering

Romeinse tijd

Selectieadvies

Voorafgaand aan de werkzaamheden dient bij voorkeur een Aanvullend Archeologisch Onderzoek (AAO) uitgevoerd te worden (een proefsleuf op het perceel ten zuiden van Haanwijk).

Literatuur

Gemeente Woerden – Barwoutswaarder

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	3993
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	5408, 12189, 12190
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	58338
Gemeente	Woerden
Plaats	Woerden
Toponiem	Barwoutswaarder
IKAW	Hoge trefkans
Centrum Coördinaten (X/Y)	118450 455300
Kaartblad	31D
Complextyp	Weg, nederzetting onbepaald
Type Onderzoek	Proefsleuven
Uitvoerder	ADC ArcheoProjecten
Aanleiding	Infrastructurele werken/booronderzoek RAAP
Datum onderzoek	Eerst helft april 2003

Bevindingen

Het onderzoeksgebied herbergt mogelijk de resten van een Romeins grafveld. Het zou gaan om vier mogelijke graven. Er bestaat geen relatie tussen de crematiegraven en de nederzetting.

Datering

Romeinse tijd

Selectieadvies

Naar aanleiding van het proefsleuvenonderzoek wordt een definitieve archeologische opgraving aangeboden.

Literatuur

Blom, E., 2005, *Archeologisch onderzoek naar een Romeinse vindplaats in Woerden Barwoutswaarder-West*. ADC-rapport 318 (Amersfoort).

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	5768	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	5407	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)		
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Barwoutswaarder	
IKAW	Hoge trefkans	
Centrum Coördinaten (X/Y)	118450	455300
Kaartblad	31D	
Complextype	Grafveld, nederzetting	
Type Onderzoek	Archeologische opgraving (2 putten, 10 boringen)	
Uitvoerder	ADC ArcheoProjecten	
Aanleiding	Infrastructurele werken	
Datum onderzoek	Tweede helft januari 2004	

Bevindingen

Tijdens dit onderzoek werden geen nieuwe sporen van een Romeins grafveld, zoals dat er nog uitzag in het voorgaande proefsleuvenonderzoek, aangetroffen. Er is maximaal 100 cm onder maaiveld gegraven.

Datering

Romeinse tijd

Selectieadvies

Het is mogelijk dat bij de ontwikkeling van het plangebied rekening gehouden kan worden met het tracé van de Romeinse weg.

Literatuur

Blom, E., 2005, *Archeologisch onderzoek naar een Romeinse vindplaats in Woerden Barwoutswaarder-West*. ADC-rapport 318 (Amersfoort).

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	8187	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	3714	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)		
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Barwoutswaarderpolder	
IKAW	Hoge trefkans	
Centrum Coördinaten (X/Y)	117900	453620
Kaartblad	31D	
Complextype	-	
Type Onderzoek	Booronderzoek	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	Verbreding van watergang in middenberm A12	
Datum onderzoek	6 augustus 2004	

Bevindingen

Crevasseafzetting in het westen ligt niet op de plaats waar hij in de IKAW aangegeven is. In enkele boringen zijn spikkels houtskool teruggevonden. De bodem in het plangebied is plaatselijk ernstig verstoord (tijdens aanleg A12)

Datering

-

Selectieadvies

Er is geen vervolgonderzoek nodig.

Literatuur

Gemeente Woerden et al – BRAVO Project

ARCHIS-Onderzoeksmeldingsnummer	-	
ARCHIS-Onderzoeksnummer(s)	-	
ARCHIS-Waarnemingsnummer(s)	60410, 60412	
Gemeente	Woerden	
Plaats	Woerden	
Toponiem	Waarderstroomrug, Parallelweg West	
IKAW	Hoge trefkans	
Centrum Coördinaten (X/Y)	117435/453650	118200/453730
Kaartblad	31D	
Complextype		
Type Onderzoek	Booronderzoek	
Geomorfologie	Oeverwal	
Uitvoerder	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
Aanleiding	m.e.r. procedure A12 BRAVO projecten	
Datum onderzoek	Maart – mei 2005	

Bevindingen

In opdracht van Witteveen + Bos heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau van eind maart tot en met begin mei 2005 een cultuurhistorisch (historisch-geografisch, architectuurhistorisch en archeologisch) onderzoek uitgevoerd ten behoeve van de m.e.r.-procedure A12 BRAVO projecten 3, 6a, 6b en 8.

Het project A12 BRAVO (Brede Regionale Aanpak Voorkomt Oponthoud) is opgezet door de provincie Utrecht, Rijkswaterstaat, het Bestuur Regio Utrecht en de gemeenten Utrecht, Woerden, Bodegraven, Montfoort en Nieuwegein met het doel de ontsluiting en de bereikbaarheid van de kernen in deze gemeenten te verbeteren. De MER waarvoor onderhavige cultuurhistorische inventarisatie is uitgevoerd, heeft betrekking op de aanleg van 4 aansluitingswegen op de A12 nabij Woerden en Harmelen. Doel van het onderzoek was vaststellen of in de projectgebieden (inclusief varianten) historisch-geografische, architectuurhistorische en archeologische waarden aanwezig zijn of verwacht kunnen worden. De historisch-geografische en architectuurhistorische inventarisatie richtte zich daarbij op de volledige projectgebieden. Voor wat betreft de archeologische inventarisatie beperkte het onderzoek zich tot de delen waarvoor een hoge archeologische verwachting geldt, voor zover bedreigt door de aanlegplannen.

In overeenstemming met hetgeen verwacht werd op basis van het bureauonderzoek (een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de IJzertijd t/m Nieuwe tijd) zijn in 2 van de 4 projectgebieden tijdens het inventariserend archeologisch onderzoek 3 archeologische vindplaatsen aangetroffen.

Project 3 - vindplaats 1

In het westelijke deel van het tracé van project 3, ter hoogte van boring 6, zijn in de afzettingen van de Waarder stroomgordel aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats uit de periode IJzertijd t/m Romeinse tijd (ARCHIS-vondstmeldingsnummer 2353).

Project 3 - vindplaats 2

Eveneens in het westelijke deel van het tracé van project 3, ter hoogte van de boringen 17, 18 en 23, zijn in de top van de komafzettingen op de overgang naar de afzettingen van de Waarder stroomgordel, aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats uit de Vroege en Late Middeleeuwen (ARCHIS-vondstmeldingsnummer 2354).

Project 8 - vindplaats 3

In het oostelijke tracé van project 8, ter hoogte van de boringen 34 en 35, zijn in de afzettingen van de Oude Rijn stroomgordel aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats uit de periode Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd (ARCHIS-vondstmeldingsnummer 2356). De overige delen van de projecten, noch in het oostelijke deel van het tracé van project 3 (ter hoogte van Kromwijk), noch in het tracé van project 6b, zijn aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen. In het tracé van project 6b zijn geen aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van de Romeinse weg.

Datering

60410 Late Middeleeuwen

60412 IJzertijd

Selectieadvies

Onbekend

Literatuur

Schiltmans, D.E.A. & D. Bekius, 2005, A12 BRAVO projecten 3, 6a, 6b en 8, gemeenten Woerden en Bodegraven. Een cultuurhistorisch onderzoek. RAAP-rapport 1178 (Amsterdam).